

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI OCHRANY ČLOVĚKA
ZA BĚŽNÝCH RIZIK A MIMOŘÁDNÝCH
UDÁLOSTÍ NA VYBRANÝCH STŘEDNÍCH
ŠKOLÁCH.**

Autor práce: Pavel Ďucha

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Katedra: Bezpečnostně právní činnost

2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce – v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS a v tištěné podobě knihovnou VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Štěpánu Kavanovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

DUCHA, P. Vzdělávání v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na vybraných středních školách: *bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2019. 72 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Štěpán Kavan, Ph.D.

Klíčová slova: bezpečnost, mimořádná událost, ochrana člověka, vzdělávání, rámcové vzdělávací programy

Práce se v teoretické části zabývá rozborem dokumentů, studiem literatury a legislativy současného vzdělávání v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, se zaměřením na vzdělávání na středních školách. Praktická (věcná) část zahrnuje dotazníkové šetření, ve kterém jsou dotazováni učitelé vybraných středních škol v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí a polo strukturovaný rozhovor s řediteli škol.

Hlavním cílem bakalářské práce je zjištění reálného přístupu učitelů k oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Vedlejším cílem je charakteristika současných dokumentů v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí.

Na závěr autor provede ze získaných poznatků SWOT analýzu. Z provedené SWOT analýzy autor vygeneruje možné alternativy rozvoje v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na vybraných středních školách v okrese Jindřichův Hradec.

ABSTRACT

DUCHA, P. The Process Of Education In The Sphere Of Protecting Population Of And Extraordinary Events At Selected Secondary Schools: *Bachelor Thesis*. ČeskéBudějovice : The College of European and Regional Studies, 2019. 72 p. Supervisor : Mgr. ŠtěpánKavan, Ph.D.

Key words: security, emergency event, human protection, education, framework educational programme

In the theoretical part, the thesis deals with the analysis of documents, the study of literature and legislation of current education in the sphere of human protecting of common risks and emergency events, with a focus on education at secondary schools. The practical (factual) part includes a questionnaire survey in which teachers of selected secondary schools in the area of human protection of common risks and emergency events are interviewed and semi-structured interviews with school heads.

The main aim of this bachelor thesis is to find out the real approaches of teachers to the sphere of human protection of common risks and emergency events. The secondary objective is to characterize current documents in the sphere of human protection sphere of human protection.

In conclusion, the author will carry out SWOT analysis from the acquired knowledge. From the SWOT analysis, the author generates possible alternatives of development in the sphere of human protection of common risks and extraordinary events at selected secondary schools in the district of Jindřichův Hradec.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Teoretická část	11
2.1 Vymezení problematiky v oblasti OČBRMU	11
2.2 Charakteristika systému vzdělávání před a po roce 1989	16
2.2.1 Historicko-společenské podmínky vzniku a vývoje Branné výchovy před rokem 1989	17
2.2.2 Období od konce francouzské revoluce až po vznik Československé republiky	17
2.2.3 Období 1. Československé republiky až po konec II. Světové války	18
2.2.4 Období 1945-1989	18
2.2.5 Branná výchova na středních školách do roku 1989.....	19
2.2.6 Situace po roce 1989 do současnosti.....	22
2.3 Legislativa	22
2.3.1 Ústavní zákony.....	23
2.3.2 Právní předpisy a vyhlášky	23
2.3.3 Vládní usnesení a koncepce	24
2.4 Dokumenty, příručky a jiné učební dokumenty pro vzdělávání.....	29
2.4.1 Podklady pro vyučování, příručky a učebnice	29
2.4.2 Kurzy pro učitele OČBRMU	31
2.4.3 Projekty k podpoře výuky na školách	32
2.5 Rámcové vzdělávací programy	33
2.5.1 Rámcový vzdělávací program pro gymnázia.....	34
2.5.2 Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání	35
3 Věcná (empirická) část - kvalitativní výzkum	37
3.1 Polo strukturovaný rozhovor s řediteli škol	37
3.2 Dotazníkové šetření	41

3.3	SWOT analýza	52
3.4	Diskuse k výsledkům šetření	53
	Závěr	57
4	Seznam použitých zdrojů	59
5	Seznam zkratek	64
6	Seznam tabulek a grafů	65
7	Přílohy	67

Úvod

Lidstvo se od svého počátku potýká s mimořádnými událostmi, ať už přírodního (naturogenního) či antropogenního charakteru¹. Ať se nám to líbí nebo ne, tato rizika a hrozby byli a vždy budou součástí našeho života. Bezpečnost je životním zájmem každého člověka, skupiny nebo společenství. Maslowova pyramida potřeb ji stanovuje jako druhou největší potřebu za základní tělesné a fyziologické vlastnosti. S vývojem společnosti a dobou se mění rizika a hrozby na ni působící. Rovněž se mění způsob přípravy obyvatelstva na vzniklé mimořádné události.

Dříve bylo obyvatelstvo vystaveno většímu riziku vzniku otevřeného vojenského konfliktu a k tomu směřovala výchova a příprava občanů na ni ve formě branné výchovy. V současnosti se nepředpokládá vznik otevřeného vojenského konfliktu, ale předpokládá se vyšší četnost mimořádných událostí spojených s pohromami naturogenního a antropogenního původu. Kladou se zvýšené nároky na zajištění ochrany obyvatelstva, životního prostředí a majetku a na zvyšování odolnosti celé společnosti.²Výbuch muničního skladu ve Vlachovicích - Vrběticích (zvláštní stupeň poplachu, opakovaná evakuace obyvatelstva), požár propylenové jednotky s únikem hořícího plynu Litvínov (zvláštní stupeň poplachu, evakuace obyvatelstva), požár skladu textilu v bývalé průmyslové hale Praha 9 Vysočany (zvláštní stupeň poplachu povolána chemická laboratoř Hasičského záchranného sboru ČR, nasazen kontejner nouzového přežití a Humanitární jednotka Českého červeného kříže) a africký mor prasat na Zlínsku (stav nebezpečí) jsou toho důkazem.

Zajišťování bezpečnosti občanů je prvořadým zájmem České Republiky prostřednictvím všech složek Integrovaného záchranného systému (dále IZS). Tyto složky ovšem nemohou být vždy jako první na místě a k počátečnímu zvládnutí mimořádné události (situace) a další spolupráci, je zapotřebí vzdělaného obyvatelstva v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí.

¹*Ochrana obyvatelstva a krizové řízení - skriptá*, Praha, 2015, s. 161.

²*Bezpečnostní strategie ČR*, Praha, 2015, s. 8, s. 10.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zjištění reálného přístupu učitelů k oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, kterého je dosaženo kvalitativním šetřením (dotazníkovým šetřením a polo strukturovaným rozhovorem). Vedlejším cílem je charakteristika současných dokumentů v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí.

Teoretickou část práce tvoří pět kapitol. Práce zde v užším rozsahu definuje a vymezuje základní pojmy a názvosloví v oblasti bezpečnosti terminologie a ochrany člověka. Charakterizuje a popisuje systém vzdělávání branné výchovy na středních školách před rokem 1989. Autor zkoumá současný stav účinné právní úpravy „*de lege lata*“ v oblasti ochrany člověka. Dále práce analyzuje v současné době dostupné dokumenty, příručky a jiné učební pomůcky pro vzdělávání. Nakonec autor provedl analýzu rámcových vzdělávacích programů pro střední školy.

Empirická (věcná) část obsahuje čtyři kapitoly. V první kapitole je proveden polo strukturovaný rozhovor s vybranými řediteli škol na téma vzdělávání (výuka) v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí (dále OČBRMU). Druhá kapitola pojednává o provedeném dotazníkovém šetření, ve kterém odpovídali učitelé vybraných středních škol v oblasti OČBRMU. Ve třetí kapitole je provedena SWOT analýza. Ve čtvrté kapitole autor provádí diskuzi k výsledkům šetření.

Na závěr autor provede ze získaných poznatků SWOT analýzu. Z provedené analýzy autor vygeneruje možné alternativy rozvoje v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na vybraných středních školách v okrese Jindřichův Hradec.

Pro dosažení cílů této bakalářské práce autor zvolil tuto metodologii:

- rozbor (analýza) dokumentů
- polo strukturovaný rozhovor
- dotazníkové šetření
- SWOT analýza

Rozbor (analýza) dokumentů je základní metoda sběru dat, která představuje vyhledávání vhodných dokumentů, z nichž chceme získat informace o zkoumaném jevu. Tyto dokumenty jsou dále podrobeny obsahové analýze. Rozborem dokumentů autor získá přehled o zkoumané oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Dále je analýza využita pro sestavení dotazníku a vytvoření otázek využitých v polo strukturovaném rozhovoru.

Polo strukturovaný rozhovor je metoda kvalitativního výzkumu. Patří do skupiny výzkumných rozhovorů. Jde o individuální formální rozhovor na předem dané otázky. Cílem je získání odpovědí na předem připravené otázky. V práci tuto metodu autor použije pro získání informací o zkoumané oblasti od ředitelů škol. Dále jsou tyto informace využity při sestavování SWOT analýzy.

Dotazníkové šetření jedna ze základních technik sběru informací, postavená na získávání empirických údajů prostřednictvím dotazníku. Tento výzkumný nástroj je v podstatě předtištěným souborem otázek, na něž jsou vyžadovány písemné odpovědi od respondentů. Tyto informace jsou v práci využity při sestavování SWOT analýzy a pro získání údajů od učitelů.

SWOT analýza se řadí mezi základní metody strategické analýzy z důvodu jejího integrujícího charakteru získaných, sjednocených a vyhodnocených poznatků, ze kterých jsou generovány alternativy strategií dalšího rozvoje zkoumané oblasti. Jako podklady pro tuto analýzu budou využity informace (údaje) získané výše uvedenými metodami.

2 Teoretická část

2.1 Vymezení problematiky v oblasti OČBRMU

Úvodní kapitola v užším rozsahu definuje a vymezuje základní pojmy a názvosloví v oblasti bezpečnosti, bezpečností terminologie, terminologie nevojenských krizových situací a ochrany člověka. Pro následné proniknutí do zkoumaného problému je důležité si tyto pojmy nadefinovat.

Ochrana člověka za mimořádných událostí

Je to systém výuky uplatňovaný v rámci vzdělávací soustavy ČR a zaměřený na seznámení dotčené populace s problematikou ochrany obyvatelstva, zejména s principy sebeochrany a vzájemné pomoci. Posláním je vytvořit a udržovat soubor znalostí a dovedností potřebných k minimalizaci negativních důsledků mimořádných událostí a přispět tak k osvojení potřebných kompetencí pro poskytnutí případné pomoci sobě a dalším osobám v rizikových situacích, a to alespoň po nezbytnou dobu do příchodu profesionální pomoci ze strany složek bezpečnostního systému.³

Běžná rizika

Nejprve je důležité definovat pojem riziko. Riziko je možnost vzniku ohrožení, mimořádné události nebo závažné havárie - jevu s odchylným výsledkem, následky od předpokládaného a chtěného cíle, které mohou s určitou objektivní pravděpodobností nastat během určitého období a za určitých okolností.⁴ Nebo se dá riziko definovat jako možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, kterou považujeme z bezpečnostního hlediska za nežádoucí. Riziko je vždy odvoditelné a odvozené z konkrétní hrozby.⁵

³Terminologický slovník MV, 2016, s. 51. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>>.

⁴ ŠAFR, G. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí*, 2014, s. 64.

⁵ ŠAFR, G. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí*, 2014, s. 66.

Mezi možné druhy nevojenských krizových situací (hrozeb a ohrožení) patří:

- Přírodní mimořádné události (zemětřesení, sesuvy půdy, atmosférické poruchy, povodně)⁶
- Antropogenní mimořádné události (požáry, průmyslové havárie, dopravní nehoda, teroristické útoky)⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že za běžná rizika se dají považovat mimořádné události (situace) spojené s výskytem přírodních a antropogenních mimořádných událostí.

Výchova a vzdělávání ve vztahu k ochraně obyvatel

Oblast výchovy a vzdělávání je stanovena Koncepcí vzdělávání v oblasti ochrany obyvatel a krizového řízení. Koordinace vzdělávání metodicky usměřňuje a řídí Ministerstvo vnitra. To dále zřizuje meziresortní pracovní skupinu, která řeší problematiku výchovy a vzdělávání. Tato skupina je řízena GŘ HZS ČR.⁸

Koncepce stanovuje úroveň vzdělávání, cílové skupiny vzdělávání, formy vzdělávání, systémové řešení přístupu k cílovým skupinám ve vzdělávání, vzdělávací moduly a vzdělávání lektorů. Je tedy stanoven systém systematické přípravy odborníků.

Bezpečnost

Je to důležitý pojem bezpečnostní terminologie. Obecně je bezpečnost vymezena negativně, tzn. ve vztahu k neexistujícím hrozbám a rizikům.⁹ Mareš ji doporučuje definovat v České bezpečnostní strategii takto: bezpečnost jako stav kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt a jeho zájmy a tento objekt je k eliminaci stávajících i potencionálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat.¹⁰

⁶ ŠAFR, G. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí*, 2014, s. 71 - 78.

⁷ ŠAFR, G. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí*, 2014, s. 82 - 114.

⁸ MV-GŘHZS. *Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatel a krizového řízení*, 2017, s. 8. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/vzdelavani-v-oblasti-krizoveho-rizeni.aspx>>.

⁹ ZEMAN, P. *Česká bezpečnostní terminologie*, Brno, 2002. s. 13.

¹⁰ ZEMAN, P. *Česká bezpečnostní terminologie*, Brno, 2002. s. 17.

Bezpečnostní politika

Jedná se o jeden z klíčových pojmů bezpečnostní terminologie. Abychom si mohli definovat bezpečnostní systém, je důležité prvně definovat bezpečnostní politiku. Tyto dva pojmy jsou spolu velmi provázané. Bezpečnostní politika je politická koncepce a soubor státních opatření k zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti. Zahrnuje politické, diplomatické, technologické, ekonomické, ekologické, kulturní a morální faktory a aspekty, jež musí být co nejlépe integrovány.¹¹

Bezpečnostní systém ČR

Je nástrojem pro tvorbu a realizaci bezpečnostní politiky. Je tvořen prvky zákonodárné, výkonné a soudní moci, územní samosprávy, ale i právníckými a fyzickými osobami, které mají odpovědnost za zajištění bezpečnosti ČR.¹²

Tab. 1: Bezpečnostní systém ČR

Prezident, parlament, vláda			
Ozbrojené síly	Ozbrojené bezpečnostní sbory	Záchranné sbory	Havarijní služby
Obrana státu před vnějším napadením	Veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost	Ochrana života a zdraví obyvatel a majetku před požáry a poskytování pomoci při mimořádných událostech	Poskytování pomoci při řešení mimořádných událostí
Státní orgány, orgány územních samosprávných celků a právnícké a fyzické osoby			

Zdroj: Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí.¹³

V tabulce č. 1 je znázorněn bezpečnostní systém ČR, ze kterého jednoznačně vyplývá, že přímou odpovědnost za bezpečnost mají ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby. Zajištění bezpečnosti obyvatel je tedy primárně na vykonavatelích veřejné moci ale neméně i na samotném obyvatelstvu.

¹¹ ZEMAN, P. *Česká bezpečnostní terminologie*, Brno, 2002. s. 134.

¹² ROSINOVÁ, M. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí*, 2014, s. 29.

¹³ ROSINOVÁ, M. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí*, 2014, s. 30.

Krizové stavy

Krizové stavy je možné členit dle druhu ohrožení na vojenské a nevojenské nebo podle intenzity ohrožení.¹⁴ V ČR se krizové stavy člení podle intenzity ohrožení. Podle intenzity ohrožení s přihlédnutím k druhu (charakteru) ohrožení se krizové stavy dělí na stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav. Právní úprava ČR stanovuje důvody a odpovědnost za vyhlášení jednotlivých krizových stavů.

Řešení krizových situací vyžaduje užití mimořádných pravomocí a prostředků ke zvládnutí vzniklé situace, jejichž užití je podmíněno jistými principy, na kterých spočívá demokratický právní stát. Vychází z následujících principů:¹⁵

- princip legality,
- princip legitimacy,
- princip subsidiarity,
- princip proporcionality (přiměřenosti),
- princip dočasnosti.

Stav nebezpečí byl zaveden tzv. „krizovým zákonem“ č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých zákonů¹⁶ pro řešení nevojenských krizových situací s lokálním nebo regionálním dopadem (kraj). Stav nebezpečí může být vyhlášen v případě živelní pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie, nehody nebo jiného nebezpečí, které ohrožuje životy, zdraví a majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a není možné ohrožení odvrátit běžnou činností správních úřadů a složek IZS.¹⁷ Vyhláší jej hejtman nebo primátor hl. města na dobu 30 dnů. Prodloužit jej lze pouze se souhlasem vlády.

¹⁴ Vaniček, J. *Právní úprava krizového řízení v ČR*, 2005, s. 83.

¹⁵ Vaniček, J. *Právní úprava krizového řízení v ČR*, 2005, s. 80.

¹⁶ Česko. Zákon č. 240/2000 Sb. In *Sbírka zákonů, Česká Republika*. 2000, částka 73, s. 3475, § 3. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=240/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy>.

¹⁷ Vaniček, J. *Právní úprava krizového řízení v ČR*, 2005, s. 83 - 84.

Nouzový stav je zakotven v ústavním zákoně č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR¹⁸, kde je stanoveno, že nouzový stav lze vyhlásit v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost.¹⁹ Vyhláší je Vláda ČR (předseda vlády) pokud některá z výše uvedených situací ohrožuje území celého státu (nebo části) na dobu 30 dnů. Prodloužit lze pouze se souhlasem Poslanecké sněmovny.

Stav ohrožení státu je zakotven v ústavním zákoně č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR²⁰. Vyhláší se, je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy.²¹ Je určen též pro řešení nevojenských krizových situací bezpečnostního charakteru, tj. v souvislosti s ohrožením vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku (migrace velkého rozsahu, teroristické útoky, rozsáhlé porušování zákonnosti a veřejného pořádku apod.).²² Vyhláší je Parlament ČR na návrh Vlády ČR. Vztahuje se na území celého státu a není časově omezen.

Válečný stav je zakotven v ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., *Ústavní zákon*²³ Důvodem pro vyhlášení je, je-li napadena ČR, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.²⁴ Dále toto opatření slouží k zajištění připravenosti státu na vedení války a lze jej užít ke konsolidaci poválečných poměrů.²⁵ Vyhláší je Parlament ČR, vztahuje se na území celého státu a není časově omezen.

Nevojenská krizová situace

Nevojenskou krizovou situaci lze definovat dle krizového zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých zákonů jako mimořádnou událost, při níž je

¹⁸ Česko. Zákon č. 110/1998 Sb. Ústavní zákon. In *Sbírka zákonů, Česká Republika*, částka 39, s. 5386, čl. 5. Dostupné z WWW: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=110/1998&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

¹⁹ Vaniček, J. *Právní úprava krizového řízení v ČR*, 2005, s. 85.

²⁰ Česko. Zákon č. 110/1998 Sb. Ústavní zákon. In *Sbírka zákonů, Česká Republika*, částka 39, s. 5386, čl. 7. Dostupné z WWW: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=110/1998&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

²¹ ROSINOVÁ, M. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí*, 2014, s. 31.

²² Vaniček, J. *Právní úprava krizového řízení v ČR*, 2005, s. 89.

²³ Česko. Zákon č. 1/1993 Sb. Ústavní zákon. In *Sbírka zákonů, Česká národní rada*, částka 1, s. 10, čl. 43. Dostupné z WWW: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

²⁴ ROSINOVÁ, M. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí*, 2014, s. 31.

²⁵ Vaniček, J. *Právní úprava krizového řízení v ČR*, 2005, s. 97.

vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu.²⁶Zároveň nám tuto situaci definuje Terminologický slovník Ministerstva vnitra jako situace v souvislosti se vznikem mimořádné události jako např. živelní pohromy, havárie a nehody velkého rozsahu, ohrožení demokratického zřízení, chodu hospodářství nebo základních lidských práv a svobod, ohrožení veřejného pořádku, narušení státních hranic migrační vlnou velkého rozsahu nebo při jiném rozsáhlém ohrožení životů, zdraví, majetku a životního prostředí, která přímo nesouvisí se zajišťováním obrany ČR před vnějším napadením. Při nevojenské krizové situaci se vyhláší stav nebezpečí a nouzový stav. V případě ohrožení demokratických základů státu se vyhláší stav ohrožení státu.²⁷

Mimořádná událost

Terminologie nevojenských krizových situací ji definuje jako: jde o škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.²⁸

Civilní ochrana - ochrana obyvatelstva

Civilní ochrana je souhrn činností a postupů věcně příslušných orgánů a dalších zainteresovaných orgánů, organizací, složek a obyvatelstva, prováděných s cílem minimalizace negativních dopadů možných mimořádných událostí a krizových situací na zdraví a životy lidí a jejich životní podmínky.²⁹

2.2 Charakteristika systému vzdělávání před a po roce 1989

V této kapitole autor charakterizuje a popisuje systém vzdělávání a přípravy obyvatelstva na válku (tzv. Brannou výchovu) v jednotlivých etapách vývoje (situacích ohrožení) ČR. Dále v této části práce popisuje Brannou výchovu na středních školách a změnu v přístupu ke vzdělávání v oblasti ochrany člověka po roce 1989.

²⁶Česko. Zákon č. 240/2000 Sb. In *Sbírka zákonů, Česká Republika*. 2000, částka 73, s. 3475, § 1, § 2 odst. c. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=240/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

²⁷*Terminologický slovník MV*, 2016, s. 46. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>>.

²⁸ŠAFR, G. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí*, 2014, s. 31.

²⁹*Terminologický slovník MV*, 2016, s. 12. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>>.

2.2.1 Historicko-společenské podmínky vzniku a vývoje Branné výchovy před rokem 1989

Toto období lze rozdělit do několika vývojových částí. Období od konce francouzské revoluce po vznik Československé republiky, meziválečné období (1918-1939) a období po druhé světové válce do roku 1989.

Všechny tyto části mají ale jeden společný jmenovatel a to je příprava na válku. Většinou je charakterizovaná zvyšováním fyzické připravenosti chlapců a stavění dívek do rolí ošetřovatelek a pomocného zdravotnického personálu.

2.2.2 Období od konce francouzské revoluce až po vznik Československé republiky

V této době se v Evropě začalo probouzet národní uvědomění a pomalu se začínali rozhořivat osvobozené války. K nim bylo zapotřebí připravenosti lidu. Tato připravenost se vzhledem k tehdejšímu způsobu vedení boje zakládala především na tělesných vlastnostech – síle, vytrvalosti, obratnosti. Ty bylo třeba mezi lidem cílevědomě rozvíjet.³⁰

V Rakousku, resp. v Rakousko-Uhersku, jehož součástí byly i české země a Slovensko, se tento trend objevil jako jeden z důsledků porážek, které císařské armády utrpěly v roce 1859 ve válce s Itálií a v roce 1866 ve vojenském střetnutí s Pruskem. Po těchto vojenských neúspěších došli rakouští politikové a vojáci k poznání, že jejich příčinou byl nejen nedostatečný výcvik a špatná výzbroj vojska, ale ve srovnání s italským revolucionářem a pruským vojákem hlavně celkově nižší mentální a fyzická úroveň rakouského vojáka.³¹

Toto vedlo ke vzniku Tělovýchovných organizací, které sledovaly branné cíle. V této době se rodí i Tyršův projekt národní branné výchovy. Obsah branného usilování naznačil Tyrš ve stati „Náš úkol směr a cíl“, v níž dokazoval, že národ musí mít pro svou obranu všechny válečné prostředky, jisté zřízení válečné a že jeho příslušníci musí být vyspělí mravně, duševně a tělesně.³² Dále jedním z opatření, jimiž se měl tento stav překonat, se stala říšská školská reforma, která se v předlitavské části Rakousko-Uherska uskutečnila základním říšským školním zákonem ze dne č. 62/1869 Sb.³³ Tím

³⁰Doc. dr. REITMAYER, L. CSc. *K otázce vzniku, vývoje a stavu školní branné výchovy*, 1982, s. 35. Dostupné z WWW: <<http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=5087&lang=cs>>.

³¹Doc. dr. REITMAYER, L. CSc. *K otázce vzniku, vývoje a stavu školní branné výchovy*, 1982, s. 36. Dostupné z WWW: <<http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=5087&lang=cs>>.

³²TYRŠ, M. *Náš úkol, směr a cíl*, 1971, s. 25, 29, 30.

³³Doc. dr. REITMAYER, L. CSc. *K otázce vzniku, vývoje a stavu školní branné výchovy*, 1982, s. 37. Dostupné z WWW: <<http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=5087&lang=cs>>.

byla zavedena povinná péče o fyzický rozvoj především mladé mužské populace. De facto vznik nového učebního předmětu a to tělocviku.

2.2.3 Období 1. Československé republiky až po konec II. Světové války

Toto období se dá rozdělit do tří vývojových etap. Každá vývojová etapa zcela popisuje sled historických událostí té doby.

První etapa

Tato doba se dá charakterizovat celkově odporem společnosti ke všemu, co připomínalo válku a dále ke všemu co mělo souvislost s Rakouskem - Uherskem. Vlivem toho ze škol zmizela snaha určité formy předvojenské výchově a obrana země se na řadu let neřešila.

Druhá etapa

Toto období je v době, kdy je svět zmítán hospodářskou krizí, a mezi státy se kumulují rozpory. Zároveň se začalo rýsovat ohrožení naší samostatnosti a suverenity hitlerovským fašismem. Tato skutečnost opět vznesla otázku komplexního řešení přípravy společnosti na válku. Nyní už nepostačovala pouze předvojenská výchova, ale bylo potřeba celkové výchovy obyvatelstva k obraně vlasti. Až v roce 1937 zákonem č. 184/1937 Sb. o branné výchově³⁴ se zavedla povinná branná výchova. Mnichovský diktát však celé toto dílo zhatil. Zákon se už nepodařilo realizovat. Po postoupení pohraničních oblastí Německu, zvolání po branné výchově svou motivaci.

Třetí etapa

Po zřízení tzv. protektorátu bylo postupně odbouráno vše, co by mohlo bývalou samostatnost a tudíž i brannou výchovu připomínat. Branná výchova zanikla a veškeré směrnice a zákony byly zrušeny.

2.2.4 Období 1945-1989

Po konci Druhé světové války v roce 1945 byl převzat zákon o branné výchově z roku 1937, přičemž péče o brannou výchovu připadlo ministerstvu školství. Tento

³⁴Československo. Zákon č. 184/1937 Sb. In *Sbírka zákonů, Národního shromáždění republiky Československé*. 1937, částka 45/1937, § 1 až 4 od. Dostupné z WWW: <<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgm3v6mjyqgwt>>.

zákon byl v roce 1951 nahrazen zákonem č. 92/1951 Sb., o branné výchově.³⁵ Jádrem branné výchovného působení se mělo stát utváření morálně politických vlastností. Zákon č. 92/1951 Sb., o branné výchově byl nahrazen zákonem č. 73/1973 Sb., o branné výchově. Zákon stanovil cíle, obsah a rozsah, způsob řízení, práva a povinnosti orgánů, organizaci branné výchovy.³⁶ Branná výchova byla chápána komplexně, jako systém přípravy tak, aby každý občan cítil vysokou odpovědnost za osud své socialistické vlasti. Úkoly branné výchovy byly stanoveny ministerstvům, ostatním ústředním orgánům státní správy republik a národním výborům.³⁷

2.2.5 Branná výchova na středních školách do roku 1989

Branná výchova vycházela z požadavků na branný profil absolventa střední školy a navazovala na základní vzdělávání. U chlapců plnila funkci předvojenské výchovy a u dívek přípravu na brannou roli ženy (zejména na zdravotnickém úseku). Ministerstvo školství České socialistické republiky stanovilo v učebních osnovách pro střední školy cíle a úkoly v branné výchově takto. Cílem branné výchovy na středních školách bylo dosáhnout, aby každý žák cítil osobní zodpovědnost za obranu ČSSR, projevující se v jeho aktivní a uvědomělé přípravě.

Úkolem branné výchovy bylo, poskytnout žákům vzdělávání, jež jim mělo umožnit vykonávat činnosti potřebné k vlastní sebeobraně, k poskytování pomoci spolužákům, dětem, nemocným a přestárlým, k plnění jednoduchých úkolů v mimořádných podmínkách jako jsou živelní pohromy, katastrofy, havárie, situace ohrožení nebo válka.³⁸

Sledovaly se především tyto úkoly:

- uvědomělé pochopení potřeby obrany země,

³⁵ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 92/1951 Sb. In *Sbírka zákonů Republiky Československé*. 1951, částka 47, s. 250, § 11. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=92/1951&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

³⁶ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 73/1973 Sb. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1973, částka 21, s. 221-222, § 1, §2. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=73/1973&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

³⁷ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 73/1973 Sb. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1973, částka 21, s. 222, § 5 odst. 2. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=73/1973&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

³⁸FRIML, J. HANOUSEK, P. A KOL. *Branná výchova pro studující učitelství - 2. svazek*, 1988, s. 57.

- vybavit mládež vědomostmi o účincích zbraní hromadného ničení a ochraně proti nim, používání individuálních prostředků protichemické ochrany, zhotovení improvizovaných prostředků ochrany,
- vybavit mládež potřebnými vědomostmi pro organizování činnosti a péče o mladší děti,
- znát pravidla poskytování a umět poskytnout první pomoci,
- posilovat a rozvíjet tělesnou zdatnost s důrazem na morálně volní vlastnosti.³⁹

Brannou výchovu charakterizovaly tyto zvláštnosti:

- byla výrazně výchovným, formativním předmětem s ideovým posláním,
- byla multidisciplinárním předmětem (využívala poznatky z více společensko-vědních a vojensko-vědních oborů a společenské praxe),
- byla integrujícím předmětem (navazovala na základní vzdělávání, ucelovala, upevňovala a dále rozvíjela),
- byla prakticko-aplikačním předmětem.⁴⁰

Branná výchova se dále uskutečňovala formou branných cvičení nebo branných kurzů. Na výuce branné výchovy školy spolupracovali s ozbrojenými složkami ČSSR (Československá lidová armáda, Pohraniční stráž, Sbor národní bezpečnosti, Lidové milice) a společenskými organizacemi (Svaz pro spolupráci s armádou, Socialistický svaz mládeže, Československý červený kříž, Svaz požární ochrany, Československý svaz tělesné výchovy).⁴¹

³⁹ČAPÁK, I. PECHÁNEK, V. *Branná výchova - inovace témat branná výchova na školách a zájmová branná činnost pro učitelské směry studia*, 1986, s. 27.

⁴⁰ČAPÁK, I. PECHÁNEK, V. *Branná výchova - inovace témat branná výchova na školách a zájmová branná činnost pro učitelské směry studia*, 1986, s. 30.

⁴¹FRIML, J. HANOUSEK, P. A KOL. *Branná výchova pro studující učitelství - 2. svazek*, 1988, s. 57.

Tab. 2: Obsah vyučovacího předmětu branná výchova na středních školách

Oblast	1. ročník	2. ročník
BRANNĚ POLITICKÁ	Obrana ČSSR	Internacionální charakter obrany socialismu
	Válka a mír v současnosti	ČSLA – pevná součást organizace Varšavské smlouvy
BRANNĚ ODBORNÁ	ORIENTACE V TERÉNU	
	Základní úkony, práce s mapou a orientace v terénu. Určování stanoviště a zjišťování vzdáleností.	Příprava pochodu (náčrtky). Grafické vyhodnocení profilu terénu. Orientace za ztížených podmínek.
	ZÁKLADY PRVNÍ POMOCI	
	Význam ochrany zdraví, zásady a materiál první pomoci. Stavby ohrožující život postižených osob. Poranění vnitřních orgánů. Rány.	Poranění pohybové soustavy. Tepelné a chemické poranění a otravy. Zdravotnický odsun.
BRANNĚ ODBORNÁ	1. ročník	2. ročník
	OCHRANA PROTI ZHN	
	Individuální ochrana ZHN a jejich druhy. Jaderné a chemické zbraně. Prostředky individuální protichemické ochrany.	Kolektivní ochrany. Civilní obrana ČSSR. Biologické a zápalné zbraně. Kolektivní ochrana občanů, její zásady a prostředky.
	ZÁKLADY STŘELBY	
	Charakteristika vzduchovky Slavia 631 de Luxe. Teorie střelby a bezpečnostní opatření. Organizace střelby. Střelba vleže s oporou.	Charakteristika malorážky ZKM 456. Teorie střelby a bezpečnostní opatření. Střelba bez opory. Hod granátem. Vojenská technika pozemního vojska. Moderní zbraňové systémy.
KONTROLNÍ CVIČENÍ		KONTROLNÍ CVIČENÍ

Zdroj: Branná výchova - inovace témat branná výchova na školách a zájmová branná činnost pro učitelské směry studia.⁴²

⁴²ČAPÁK, I. PECHÁNEK, V. *Branná výchova - inovace témat branná výchova na školách a zájmová branná činnost pro učitelské směry studia*, 1986, s. 31, 32.

2.2.6 Situace po roce 1989 do současnosti

Po roce 1989 prošla česká společnost velkou celospolečenskou změnou. Byl to přechod z totalitního režimu na demokratický a došlo k pádu tzv. „Železné opony“. Obě tyto události opět způsobily dočasný nezájem společnosti o svoji ochranu. Branná výchova byla zrušena zákonem č. 217/1991 Sb., o zrušení zákona o branné výchově.⁴³

Po zrušení tohoto předmětu se této problematice nevěnovala větší pozornost. Ovšem do roku 1989 vše řešil stát, ale po tomto roce byla část odpovědnosti za ochranu přesunuta na občana. Za zajišťování bezpečnosti je stále primárně odpovědná vláda ČR, ale občané mají také povinnost a spoluodpovědnost za svoji ochranu. To znamená, že vznikla potřeba občany v tomto směru začít vzdělávat.

Na tento stav reagovala Česká Republika přijetím zákonných opatření např. zákon č. 239/2000 Sb., o IZS, zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších a koncepcí např. Bezpečnostní strategie ČR, Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany člověka a krizovém řízení.

Odpovědnost za přípravu opatření byl dán Ministerstvu vnitra - GŘ HZS ČR, Ministerstvu školství mládeže a tělovýchovy v součinnosti s dotčenými ministerstvy a jinými ústředními správními úřady. Ke splnění úkolu vznikla meziresortní pracovní skupina složená z odborníků - zástupců odpovědných resortů, do jejichž kompetence náleží vzdělávání obyvatelstva v bezpečnostní tematice.⁴⁴

2.3 Legislativa

Práce v této části analyzuje stav účinné právní úpravy „*de lege lata*“ a provádí rozbor dokumentů v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Jako první autor provede analýzu ústavních zákonů, výchozích právních předpisů a vyhlášek. Dále autor provede rozbor vládních usnesení a koncepcí.

⁴³ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 217/1991 Sb. In *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1991, částka 44, s. 1045, § 1. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=217/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

⁴⁴MV-GŘHZS. *Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu*, 2015, s. 1, 2. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/zprava-o-vysledcich-podrobne-analyzy-soucasneho-stavu-vyuky-vsech-bezpecnostnich-temat-ve-skolach-s-navrhy-dalsiho-postupu.aspx>>.

2.3.1 Ústavní zákony

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústavní zákon je nejvýše postavený právní předpis. Je rozdělen do šesti hlav, ve kterých definuje ústavní principy ČR a státní zřízení v ČR. Dále pak obsahuje preambuli a Listinu základních práv a svobod.

Z hlediska preambule je důležité, že je v ní psáno, že občané ČR „budou odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku“ a dále „jsou si vědomi svých povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku“.⁴⁵ Listina základních práv a svobod zaručuje každému člověku výkon těchto základních práv a svobod.⁴⁶ Zároveň ale také vymezuje, kdy tyto práva mohou být prolomena.⁴⁷ Toto je velmi důležité vzhledem k zákonu č. 239/2000 Sb., o IZS a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákonu č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů. V těchto zákonech jsou stanoveny situace, ve kterých mohou jednotky IZS a orgány krizového řízení prolomit základní lidská práva a svobody. Dále tento ústavní zákon stanovuje vyhlášení Válečného stavu.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky stanovuje, že zajištění svrchovanosti a územní celistvosti ČR, ochrana demokratických základů, ochrana života, zdraví a majetku je záležitostí státu.⁴⁸ Dále jsou zde stanoveny podmínky pro vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu a složení Bezpečnostní rady státu.

2.3.2 Právní předpisy a vyhlášky

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších předpisů vymezuje rámcové vzdělávací programy⁴⁹, které pak dále začleňují Oblast ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí do svých rámcových vzdělávacích programů, které prostupují

⁴⁵ Česko. Zákon č. 1/1993 Sb. Ústavní zákon. In *Sbírka zákonů, Česká národní rada*, částka 1, s. 5, Preambule. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy>.

⁴⁶ Česko. Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů, Česká národní rada*, částka 1, s. 17, čl. 1, 3. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy>.

⁴⁷ Česko. Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů, Česká národní rada*, částka 1, s. 17, čl. 2 (2). Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy>.

⁴⁸ Česko. Zákon č. 110/1998 Sb. Ústavní zákon. In *Sbírka zákonů, Česká Republika*, částka 39, s. 5386, čl. 1. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=110/1998&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy>.

⁴⁹ Česko. Zákon č. 561/2004 Sb. In *Sbírka zákonů, Česká Republika*. 2004, částka 190, s. 10263, § 4. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=561/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy>.

předškolním, základním, gymnaziálním a středním odborném vzděláváním. Na školní vzdělávání jsou nadstavbově napojeny projekty vybraných institucí, které při realizaci těchto činností spolupracují. Jedná se zejména o základní složky IZS a nestátní neziskové organizace.⁵⁰

Dalšími zákony, které ukládají povinnosti odborně příslušným resortů ve vztahu ke vzdělávání v oblasti obyvatelstva, jsou zákony č. 239/2000 Sb., o IZS a zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů. Dále vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Tyto zákony a vyhláška ukládají povinnost Ministerstvu vnitra (GŘ HZS ČR) a orgánům kraje (HZS kraje) organizovat školení a instruktáže v oblasti ochrany obyvatelstva⁵¹ nebo organizovat přípravu k získání zvláštní odborné způsobilosti.⁵² Odborná příprava personálu, způsob a obsah informování je pak konkretizován v ustanoveních vyhlášky č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.⁵³

2.3.3 Vládní usnesení a koncepce

Dlouhodobá orientace, rozvoj vzdělávání obyvatelstva a konkrétní úkoly odborně příslušných orgánů v oblasti ochrany člověka a bezpečnosti jsou řešeny především v následujících strategických, koncepčních dokumentech a zprávách o stavu ochrany obyvatelstva, které definují priority rozvoje. Jednotlivé dokumenty jasně deklarují význam problematiky vzdělávání v oblasti ochrany člověka a usilují o zlepšení současného stavu v této oblasti.

Základním strategickým dokumentem v oblasti bezpečnosti ČR je Bezpečnostní strategie České republiky 2015, která byla přijata usnesením vlády ČR ze dne 8. září 2011

⁵⁰MV-GŘHZS. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*, 2013, s. 12. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>>.

⁵¹Česko. Zákon č. 239/2000 Sb. In *Sbírka zákonů, Česká Republika*. 2000, částka 73, s. 3464, 3465, § 7 odst. 2 písm. g, § 10 odst. 5 písm. b. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=240/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

⁵²Česko. Zákon č. 240/2000 Sb. In *Sbírka zákonů, Česká Republika*. 2000, částka 73, s. 3478, § 10 odst. 2 písm. b. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=240/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

⁵³Česko. Vyhláška č. 380/2002 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 133, s. 7731, 7732, § 3, § 4, § 5. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=380/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

č. 665. V jednotlivých bodech vymezuje východiska a definuje zájmy v oblasti bezpečnosti (ochrany člověka) na další období.

- Bod č. 17. Pravděpodobnost přímého ohrožení území ČR masivním vojenským útokem je nízká⁵⁴
- Bod č. 30. Vyšší četnost mimořádných událostí spojených s pohromami přírodního a antropogenního původu klade zvýšené nároky na zajištění ochrany obyvatelstva, životního prostředí a majetku, na zvyšování odolnosti celé společnosti a na adaptační opatření.⁵⁵
- Bod č. 85. Pro zajišťování odpovídající úrovně prevence a potlačování hrozeb vláda vytváří podmínky pro zvyšování odborné úrovně pracovníků institucí veřejné správy odpovědných za plnění úkolů v oblasti bezpečnosti. Podporuje výcvik složek integrovaného záchranného systému a příslušníků bezpečnostních sborů. Příprava a realizace příslušných vzdělávacích programů je zajišťována ve spolupráci s širší bezpečnostní komunitou.⁵⁶
- Bod č. 86 ČR podporuje vzdělávání občanů v oblasti zajištění bezpečnosti, zejména v předcházení hrozbám, ale také v oblasti sebeochrany a vzájemné pomoci při mimořádných událostech jako významného faktoru při možné eliminaci následků mimořádných událostí. Systémové vzdělávání v bezpečnostní problematice, například i prostřednictvím veřejnoprávních médií, představu je také významný nástroj v oblasti prevence kriminality. ČR za tímto účelem rozvíjí intenzivní meziresortní spolupráci, spolupráci složek integrovaného záchranného systému a spolupráci s občanskými sdruženími zabývajícími se vzděláváním v oblasti bezpečnosti.⁵⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že riziko napadení ČR je nízké ale hrozby z hlediska mimořádných událostí spojených s pohromami přírodního a antropogenního původu jsou vysoké. Tudíž i výchova a vzdělávání obyvatel se zaměřuje na ochranu člověka za běžných rizik a mimořádných událostí.

⁵⁴ *Bezpečnostní strategie ČR*, Praha, 2015, str. 8.

⁵⁵ *Bezpečnostní strategie ČR*, Praha, 2015, str. 10.

⁵⁶ *Bezpečnostní strategie ČR*, Praha, 2015, str. 19.

⁵⁷ *Bezpečnostní strategie ČR*, Praha, 2015, str. 19.

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, která byla přijata usnesením vlády ze dne 23. října 2013 č. 805a navazuje na Bezpečnostní strategii ČR 2015 a popisuje koncept ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Představuje klíčový dokument v oblasti ochrany člověka a formuluje základní principy a nástroje, kterými je pak prakticky realizována. Zpracovává a zodpovídá za tuto oblast MV-GŘ HZS ČR.

Koncepce analyzuje stav výchovy a vzdělávání v oblasti ochrany člověka. Popisuje silné a slabé stránky, hrozby a příležitosti pro rozvoj vzdělávání. Vzdělávání v oblasti ochrany člověka řadí mezi vrcholné strategické cíle v oblasti bezpečnosti obyvatelstva.⁵⁸ V bodě 4. 5 Výchova a vzdělávání popisuje jednotlivé oblasti, které jsou důležité pro zlepšení situace a rozvoj vzdělávání (zapracování do právních předpisů, zajištění finančních prostředků, úkoly veřejné správy, úkoly právnických a fyzických osob, oblast vědy a školství, public relations, mezinárodní vztahy)⁵⁹ Jedna z klíčových oblastí jak zkvalitnit ochranu obyvatelstva je širší zapojení občanů do systému ochrany obyvatelstva cestou zvýšení jejich schopností sebeochrany s využitím informací získaných v rámci plošného a cíleného systému výchovy a vzdělávání.⁶⁰ Dále pro potřebu praktické realizace výchovy a vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva je nezbytné propojit problematiku výuky s přípravou občanů k obraně státu a případně dalšími, tematicky obdobnými obory (např. doprava, zdravotnictví).

Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany člověka a krizového řízení navazuje na Koncepti ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Byla přijata usnesením ze dne 10. července 2017 č. 508. Cílem této koncepce je:

- nastavit systémové řešení přípravy osob v předmětné oblasti,
- stanovit koordinaci vzdělávacího procesu,
- stanovit cílové skupiny vzdělávání,
- stanovit formy vzdělávání,

⁵⁸ MV-GŘHZS. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*, 2013, s. 15. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>>.

⁵⁹ MV-GŘHZS. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*, 2013, s. 43-47. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>>.

⁶⁰ MV-GŘHZS. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*, 2013, s. 11. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>>.

- určit základní obsahové rámce pro jednotlivé cílové skupiny,
- specifikovat jednotlivé úrovně vzdělávání,
- nastavit systém přípravy a vzdělávání lektorů,
- stanovit způsob finančního, organizačního a materiálního zabezpečení vzdělávání.

Koncepce zahrnuje z hlediska věcného zaměření vzdělávání odborníků, oblast krizového řízení, ochrany obyvatelstva, integrovaného záchranného systému, požární ochrany, hospodářských opatření pro krizové stavy, kritické infrastruktury, obrany státu, ochrany ekonomiky, vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku.⁶¹

Dalším důležitým vládním usnesením je Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018, která byla zpracována na základě úkolů z Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Jejím posláním je informovat vládu České republiky o stavu ochrany obyvatelstva a plnění úkolů stanovených Koncepcí ochrany obyvatelstva za období let 2015 – 2017.⁶² Jedním z úkolů zprávy bylo zmapovat stav výchovy a vzdělávání v ochraně obyvatelstva ve školách a navrhnout optimální řešení pro zkvalitnění tohoto procesu.

Ke splnění tohoto úkolu vznikla mezíresortní pracovní skupina, složená ze zástupců resortů, do jejichž působnosti odborně náleží jednotlivé oblasti výchovy a vzdělávání v bezpečnostních tématech. Současně byly do práce přizvány další vybrané organizace. Výsledkem činnosti této skupiny je Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu.

Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu včetně výše zmíněných úkolů schválila vláda ČR svým usnesením č. 174/2017 ze dne 8. března 2017. Na základě uvedeného usnesení byla pod vedením Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ustavena Mezirezortní expertní pracovní skupina pro bezpečnostní témata, která dostala za úkol nalezení optimálního začlenění výuky témat bezpečnosti do RVP

⁶¹ MV-GŘHZS. *Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany člověka a krizového řízení*, 2017, s. 5. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/vzdelavani-v-oblasti-krizoveho-rizeni.aspx>>.

⁶² MV-GŘHZS. *Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v ČR 2018*, 2018, s. 3. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>>.

základních a středních škol včetně zajištění pravidelné měřitelnosti výsledků výuky této problematiky.⁶³

Z hlediska přípravy občanů k obraně státu je důležitá Koncepce přípravy občanů k obraně státu, která byla přijata usnesením vlády ČR ze dne 16. ledna 2013 č. 38. Za zpracování této koncepce a provádění přípravy občanů k obraně je zodpovědné Ministerstvo obrany. Cílem Koncepce je popsat cílový stav systému provádění přípravy občanů k obraně státu nejenom z pohledu rezortu Ministerstva obrany, ale především z hlediska celospolečenské potřeby, identifikovat legislativní změny, nutné pro implementaci koncepčních záměrů a vytvořit potřebný organizační a procesní rámec pro naplňování ustanovení platných právních předpisů a jiných závazných norem v této oblasti.

Koncepce systémově rozšiřuje současnou přípravu občanů orientovanou na nevojenskou krizovou situaci o přípravu občanů k obraně státu. Vychází přitom z možnosti využití shodných aspektů obou segmentů přípravy občanů na krizovou situaci (vojenská i nevojenská) s cílem zamezit duplicitním činnostem.⁶⁴

Koncepce definuje přípravu žáků jako jeden ze stěžejních segmentů přípravy. Vzdělávání je realizováno v rámci základního a středního vzdělávání a studentů vyššího odborného vzdělávání. Problematika přípravy občanů k obraně státu je explicitně zahrnuta do rámcového vzdělávacího programu a následně do školních vzdělávacích programů základních a středních škol a akreditovaných programů vyšších odborných škol a konzervatoří. Vzdělávání je zaměřeno na zejména na zdravotnickou přípravu, přípravu k civilní ochraně a přípravu k sebeobraně a vzájemné pomoci v krizových situacích vojenského i nevojenského charakteru.⁶⁵ Během středního vzdělávání jsou tyto schopnosti a dovednosti rozvíjeny.

K přípravě občanů k obraně státu je využívána rovněž mimoškolní výchova, která podporuje činnosti spojené s branností a se zabezpečením přípravy k obraně státu. Je organizována tak, aby rozvíjela zájem a aktivitu žáků a studentů, zároveň umožnila uplatnění nabytých znalostí, vědomostí, dovedností v praxi.

⁶³ MV-GŘHZS. *Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v ČR 2018*, 2018, s. 39. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>>.

⁶⁴ MO ČR. *Příprava občanů k obraně státu*, 2012, s. 7. Dostupné z WWW: <<http://www.pokos.army.cz/koncepcni-dokumenty>>.

⁶⁵ MO ČR. *Příprava občanů k obraně státu*, 2012, s. 15. Dostupné z WWW: <<http://www.pokos.army.cz/koncepcni-dokumenty>>.

2.4 Dokumenty, příručky a jiné učební dokumenty pro vzdělávání

Pro podporu výuky v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na středních školách je připraveno široké spektrum dokumentů, příruček a jiných učebních dokumentů pro vzdělávání. Tyto podklady byly zpracovány různými subjekty s ohledem na jejich oblast působnosti.

Většina výukových materiálů byla bezplatně distribuována do všech středních škol a další jsou volně dostupné prostřednictvím webových stránek zainteresovaných subjektů. Pro podporu výuky jsou dále organizovány různé projekty a akce (např. ze strany GŘ Hasičského záchranného sboru ČR, Armády ČR, Ministerstva dopravy, neziskové organizace atd...).

2.4.1 Podklady pro vyučování, příručky a učebnice

Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti slouží všem, kteří realizují preventivně výchovnou činnost nebo se na ni chystají. Obsahuje výčet cílových skupin, nejpoužívanější formy výuky a cíle, kterých má být dosaženo. Vzhledem ke zpracovávanému tématu je důležitá především tím, že jako cílovou skupinu pro realizaci preventivně výchovné činnosti určuje děti a školní mládež, která tvoří jednu třetinu populace.

Jedná se o cílovou skupinu, která je nejsnáze ovlivnitelná. Cílem vzdělávání této skupiny je vybavit ji souborem klíčových vědomostí a dovedností v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva tak, aby byla schopna předcházet běžným rizikovým situacím i mimořádným událostem a v případě jejich vzniku na ně dokázala účinně reagovat, tj. byla schopna v případě mimořádné události, s ohledem na svůj věk, adekvátně ochránit sebe i ostatní a v případě mládeže i znala své povinnosti. Absolventi středních škol by měli navíc znát i svá práva a povinnosti vůči státu v době mimořádné události nebo krizového stavu.⁶⁶

Dále popisuje výuku v rámci vzdělávacího systému (středního školství). Cílem vzdělání v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí je rozvinout u žáků základními znalostmi v oblasti ochrany obyvatelstva v takovém rozsahu, aby byli schopni předcházet či účinně reagovat na vzniklé běžné rizikové i

⁶⁶ MV-GŘHZS. *Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti*, 2018, s. 15. Dostupné z WWW: <https://www.hzscr.cz/clanek/metodicka-pomucka-pro-rozvoj-a-realizaci-preventivne-vychovne-cinnosti.aspx>.

mimořádné události, znali svá práva a povinnosti, ale aby také věděli, kde získávat další, nové informace.⁶⁷

Pro potřeby přednášejících byly vytvořeny checklisty pro jednotlivé cílové skupiny. Checklisty je dle potřeb možné doplnit ve vztahu k regionálním potřebám. Ke všem checklistům byly vytvořeny podrobné prezentace, které je možné při přednáškách využívat a dle potřeb upravovat. Jsou volně dostupné na webových stránkách HZS ČR.⁶⁸

Další oporou pro učitele ze strany GŘ HZS ČR je příručka pro učitele základních a středních škol - Ochrana člověka za mimořádných událostí. Příručka obsahuje návod, jak žáky připravit na dopad možných následků živelních pohrom a dalších mimořádných událostí, způsobených lidskou činností, které mohou přivodit tělesná zranění nebo duševní poruchy, ztráty na životech nebo majetku. V příručce je použita terminologie odpovídající novým zákonům.

Příručka zahrnuje 4 samostatná témata. Téma I podává všeobecný přehled o problematice ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí. Téma II se zaměřuje na mimořádné události způsobené přírodními silami. Témata III a IV se soustřeďují na mimořádné události způsobené lidskými činnostmi, nedbalostí nebo technickými poruchami. Na konci každého tématu jsou doplňující informace a testy k ověření znalostí.

Témata se doporučuje zařadit do bloků, které jsou blízké svým obsahem. Dále se zde doporučuje provést praktické cvičení k prověření znalostí a dovedností. Zároveň příručka obsahuje návod pro uskutečnění tohoto cvičení.⁶⁹

Pro podporu čtyřletého gymnaziálního vzdělávání GŘ HZS ČR vydalo příručku Podklady k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí - čtyřleté gymnaziální vzdělávání. Tato příručka pedagogům nabízí výčet základních pojmů z oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí, návrh na rozložení učiva do jednotlivých ročníků gymnázia včetně očekávaných výstupů, doporučené metody a

⁶⁷ MV-GŘHZS. *Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti*, 2018, s. 20. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/metodicka-pomucka-pro-rozvoj-a-realizaci-preventivne-vychovne-cinnosti.aspx>>.

⁶⁸ MV-GŘHZS. *Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti*, 2018, s. 40, 41. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/metodicka-pomucka-pro-rozvoj-a-realizaci-preventivne-vychovne-cinnosti.aspx>>.

⁶⁹ MARTÍNEK A KOL. *Ochrana člověka za mimořádných událostí - příručka pro učitele základních a středních škol*. 2003, s. 4, 5.

formy práce, literaturu, pomůcky, užitečné odkazy, nástin začlenění problematiky ve stávajících rámcových vzdělávacích programech, ale také návrh testových otázek pro jednotlivé ročníky gymnázia. Návrhy výstupů a testových otázek jsou zde pouze doporučené. Je tedy na každé střední škole, jak návrh využije při plánování výuky.⁷⁰

Mezi další vhodné pomůcky pro vyučování lze zařadit DVD nosiče. MV GŘ HZS ČR vydalo DVD se čtyřmi filmy (Povodně a ochrana člověka, Havárie s únikem nebezpečných látek, Než přijede záchranka, Ochrana obyvatelstva za mimořádných událostí) a DVD Šťěstí přeje připraveným. Krátký film Praha a.s. vydal DVD Ochrana člověka za mimořádných událostí.

2.4.2 Kurzy pro učitele OČBRMU

Hasičský záchranný sbor ČR pořádá vzdělávací kurzy s tematikou ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, které jsou určeny učitelům základních a středních škol. Kurzy byly akreditovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dne 24. listopadu 2016 pod č.j. MSMT-32514/2016-1-93226 a jsou začleněny do systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Akreditované programy jsou zaměřeny zejména na praktické způsoby práce, jak daná témata předat žákům a zároveň na formy začlenění témat z rámcových vzdělávacích programů do výuky. Celková hodinová dotace kurzu je 7 vyučovacích hodin (à 45 minut).

Kurzy provádí příslušníci Hasičského záchranného sboru ČR, kteří účastníkům kurzů představí problematiku ochrany člověka z běžných rizik a mimořádných událostí, konkrétní zařazení problematiky v rámcových vzdělávacích programech základního vzdělávání, pro gymnázia a pro střední vzdělávání, publikace a učebnice k dané problematice a manuál „Podklad k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách“. Současně představí příklady dobré praxe. Absolventi kurzu pak obdrží osvědčení o absolvování. Tyto kurzy jsou zdarma. Kurzy jsou pořádány zpravidla jednou či dvakrát ročně na Krajském ředitelství HZS či na vybraném územním odboru HZS. Na závěr tohoto kurzu každý účastník vyplní dotazník, který se zasílá na MV-GŘ HZS ČR, k vyhodnocení a provedení statistiky.

⁷⁰ ŠIMAN, J. *Podklady k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí - čtyřleté gymnaziální vzdělání*. 2016, s. 4.

Dále MV GŘ HZS ČR pořádá druhý akreditovaný kurz „Příprava škol a školských zařízení na mimořádné události“.⁷¹

Dalším subjektem, který realizuje preventivně výchovnou činnost v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva je spolek Citadela Bruntál. Tento spolek organizuje ve spolupráci s HZS výuku instruktorů preventivně výchovné činnosti. Vzdělávací program je akreditován MŠMT pod č.j. 1520/2016-1-27 s platností do roku 2019.

Preventivně výchovný program na všech typech středních škol bude realizován ve spolupráci s příslušníky HZS (dále pracující instruktoři PVČ s potřebnými zkušenostmi), kteří budou odborně vyškoleni pro práci "instructorů" formou třídní vzdělávací akce s dotací 20 vyučovacích hodin. Po absolvování budou připraveni na práci na všech typech škol středních. Kromě teoretických vědomostí je výcvik zaměřen na metodiku a formu předávání témat 3. cyklu, tedy témat vhodně rozšířených pro starší cílovou skupinu (žáky 2. ročníků středních škol). V roce 2019 bude program pro střední školy realizován formou třídního nadstavbového výcviku ve spolupráci s HZS Jihomoravského kraje, s možností účasti zájemců (dále pracujících instruktorů PVČ) ze všech krajů ČR.⁷²

2.4.3 Projekty k podpoře výuky na školách

Pro podporu vzdělávání v oblasti ochrany člověka jsou dále realizovány různé projekty a akce. K podpoře výuky zároveň přispívají i dotační programy jednotlivých resortů na projekty neziskových organizací. Každoročně jsou pro tuto oblast vyčleňovány částky v řádech desítek milionů korun.

Mezi základní projekty patří internetový portál „OČMU“. Cílem tohoto portálu je poskytnout na jednom místě všechny dostupné materiály a pomůcky pro učitele v mateřských, základních a středních školách k výuce ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí a k začlenění této problematiky do výuky. Portál vznikl ve spolupráci Hasičského záchranného sboru ČR a nestátní neziskové organizace Centrum pro bezpečný stát. Tento portál v sobě obsahuje legislativní rámec (začlenění

⁷¹ Příloha 1, e-mail od kpt. Mgr. Jana Mejzliková, Oddělení ochrany obyvatelstva HZS Jihočeského kraje ze dne 31. 1. 2019.

⁷² CITADELA BRUNTÁL, Hasík : *Preventivně výchovná činnost v oblasti PO a OOB*. 2019. Dostupné z WWW: <<http://www.hasik.cz/index.html>>.

v rámcových vzdělávacích programech), projekty k podpoře výuky, výukové materiály a podporu výuky (e-learning).⁷³

Další podporující činností, na které spolupracují vybrané HZS krajů, je program systému vzdělávání žáků základních a středních škol s názvem „Hasík CZ“. Jedná se o předávání informací dětem základních škol a středních škol formou besed z oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany v souladu se stanoveným obsahovým zaměřením. Tyto informace předává určená dvojice aktivistů, zejména z řad příslušníků HZS ČR a dobrovolných hasičů, která prošla kurzy instruktorů pořádanými spolku Citadela Bruntál.⁷⁴

Mezi další projekty zejména patří:

- Spolupráce Ministerstva vnitra a asociace Záchraný kruh na projektu „Chraň svůj svět, chraň svůj život“.
- Projekt „Vaše cesty k bezpečí, aneb chytré blondýnky Vám radí“.

2.5 Rámcové vzdělávací programy

Rámcové vzdělávací programy vznikly v souladu s novými principy vzdělávání „kurikulární dokumentů (politiky)“⁷⁵, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice. Dále jejich zakotvení je v zákoně č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Těmito dokumenty se zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Jsou vytvořeny na dvou úrovních - státní a školní.

Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy. Národní program vzdělávání vymezuje vzdělání jako celek (obecné požadavky), zatímco rámcové vzdělávací programy vymezují závazný rámec vzdělávání pro jednotlivé etapy (předškolní, základní a střední vzdělávání). Důraz ve všech rámcových vzdělávacích programech se klade na větší autonomii a pružnost škol v oblasti vzdělávání.⁷⁶

⁷³ OČMU, *Očmu : Ochrana člověka za mimořádných událostí*. 2019. Dostupné z WWW: <<https://www.ocmu.cz/>>.

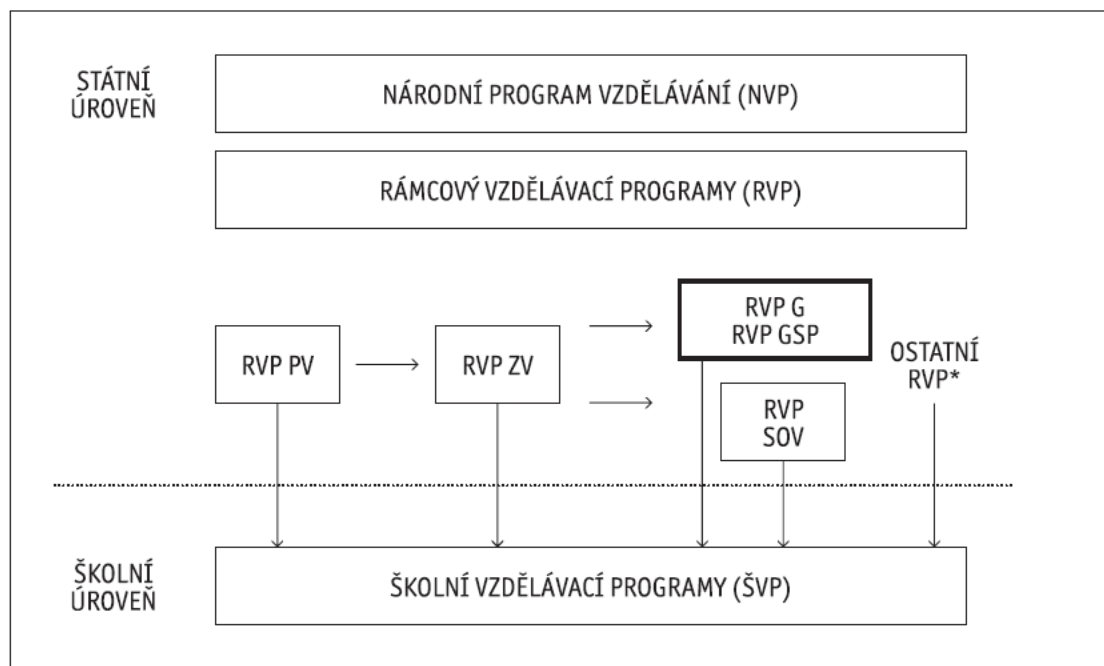
⁷⁴ MV-GRHZS. *Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu*, 2015, s. 14. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/zprava-o-vysledcich-podrobne-analyzy-soucasneho-stavu-vyuky-vsech-bezpecnostnich-temat-ve-skolach-s-navrhy-dalsiho-postupu.aspx>>.

⁷⁵ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika : 2., Rozšířené a aktualizované vydání*. 2007, s. 97.

⁷⁶ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika : 2., Rozšířené a aktualizované vydání*. 2007, s. 101.

Školní úroveň představují školní vzdělávací programy, podle kterých se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách. Tyto programy si vytváří každá škola podle zásad stanovených v rámcových vzdělávacích programech. Školám toto umožňuje širší prostor pro jisté profilování školy a tvorbu vlastního pojetí obsahu i struktury učiva.⁷⁷

Tab. 3: Systém kurikulárních dokumentů

Zdroj: Systém kurikulárních dokumentů⁷⁸

2.5.1 Rámcový vzdělávací program pro gymnázia

Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí je zařazena ve vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. Tato oblast se dělí na obory Výchova ke zdraví a Tělesná výchova. Předmět výchova ke zdraví má především praktický a aplikační charakter. V návaznosti na přírodovědné a společenskovední vzdělávání a s využitím specifických informací o zdraví směřuje především k hlubšímu poznávání rizikového a nerizikového chování ve styku s návykovými látkami a jinými škodlivinami, při ohrožení bezpečí a k osvojování praktických postupů vhodných pro všestrannou aktivní podporu osobního, ale i komunitního a globálního zdraví (v běžném životě i při mimořádných událostech). Jedním z cílového zaměření této oblasti je směřovat a

⁷⁷ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika : 2., Rozšířené a aktualizované vydání.* 2007, s. 101.

⁷⁸ AUTORSKÝ KOL. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia.* 2007, s. 5. Dostupné z WWW:<<http://www.nuv.cz/file/159>>.

rozvít klíčové kompetence tak, že si studenti osvojí způsoby účelného chování a poskytnutí (zajištění) nezbytné pomoci v situacích ohrožení zdraví a bezpečí, včetně mimořádných událostí.

Do tohoto vzdělávacího oboru patří Ochrana člověka za mimořádných událostí. Očekávaným výstupem je, že se žák rozhodne, jak se chovat při konkrétní mimořádné události a bude schopen prokázat osvojené praktické znalosti a dovednosti související s přípravou na mimořádnou událost a bude se umět aktivně zapojit do likvidace následků hromadného zasažení obyvatel. Mezi učivo patří:

- vyhlášení hrozby a vzniku mimořádné události,
- živelní pohromy,
- únik nebezpečných látek do životního prostředí,
- jiné mimořádné události,
- první pomoc-klasifikace poranění při hromadném zasažení obyvatel,
- sociální dovednosti potřebné při řešení mimořádných událostí- rozhodnost, pohotovost, obětavost, efektivní komunikace.⁷⁹

Dále je ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí zařazena průřezově do ostatních vzdělávacích oblastí (člověk a příroda, člověk a společnost, člověk a svět práce, Informatika a informační komunikační technologie). Je součástí jako součást průřezových témat (osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova).

2.5.2 Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání

Vzdělávání v této oblasti vychází z požadavků na odborné a všeobecné znalosti studentů. Obsah všeobecného vzdělávání je tedy v těchto rámcových vzdělávacích programech koncipován nadpředmětově podle vzdělávacích oblastí a usiluje se o funkční propojení teorie a nácviu dovedností. Všeobecné vzdělávání je vymezeno

⁷⁹ AUTORSKÝ KOL. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. 2007, s. 56-60. Dostupné z WWW: <<http://www.nuv.cz/file/159>>.

jednotně pro všechny obory formou vzdělávacích oblastí. Pro každý obor vzdělání tedy existuje jeden rámcový vzdělávací program.

Vzdělávání v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí probíhá většinou ve všeobecném vzdělávání a navazuje na základní vzdělávání. Ve většině případů je tato problematika začleněna ve Vzdělávání pro zdraví. Výsledkem vzdělávání je osvojení si zásad v situacích osobního ohrožení a za mimořádných událostí (živelní pohromy, havárie, krizové situace aj.), znalost základních úkolů ochrany obyvatelstva (varování, evakuace) a umět poskytnout první pomoc.⁸⁰

Rámcové vzdělávací programy stanovují i průřezová témata (Občan v demokratické společnosti, Člověka životní prostředí, Člověk a svět práce, Informační a komunikační technologie), která plní zejména výchovnou a motivační funkci. V těchto oblastech se ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí průřezově vyskytuje. Škola je může realizovat nejen ve výuce, ale také jinými aktivitami (besedy, ukázky, semináře, školení aj.).

⁸⁰ MŠMT. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělávání : obchodní škola*. 2009, s. 24-25. Dostupné z WWW:<http://zpd.nuov.cz/RVP_3_vlna/RVP%206351J01%20Obchodni%20skola.pdf>.

3 Věcná (empirická) část - kvalitativní výzkum

Cílem této části práce je provést kvalitativní výzkum ve zkoumané oblasti. Informace (údaje) získané polo strukturovaným rozhovorem a dotazníkovým šetřením jsou analyzovány a následně použity jako podklady pro zhodnocení dosažení cílů práce.

Empirická (věcná) část obsahuje čtyři kapitoly. V první kapitole je proveden polo strukturovaný rozhovor s vybranými řediteli škol na téma vzdělávání (výuka) v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Druhá kapitola pojednává o provedeném dotazníkovém šetření, ve kterém odpovídali učitelé vybraných středních škol v oblasti OČBRMU. Ve třetí kapitole je provedena SWOT analýza. Ve čtvrté kapitole autor provádí diskuzi k výsledkům šetření.

3.1 Polo strukturovaný rozhovor s řediteli škol

Cílem rozhovoru je zjistit, jak konkrétně je vzdělávání v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na vybraných středních školách realizováno a jak ji ředitelé zabezpečují? K naplnění tohoto cíle autor použil metodu polo strukturovaného rozhovoru. Vybrány byly tři odlišné typy středních školských zařízení. Střední školy byly vybrány dle jejich odborného zaměření, tak aby byly maximálně zajištěny přesné a objektivní informace získané z provedených polo strukturovaných rozhovorů. Jednalo se o tři individuální formální rozhovory na předem připravené otázky. Všichni ředitelé nakonec souhlasili s provedením polo strukturovaného rozhovoru pod podmínkou, že nebudou zveřejněny jejich jména a názvy škol. Rozhovory byly nahrávány, pak přepsány a dány k autorizaci ředitelům škol. Přepsány jsou pouze důležité informace, zbylé komunikační prostředky jsou ponechány stranou. První rozhovor se uskutečnil dne 26. 2. 2019, druhý 1. 3. 2019 a třetí dne 8. 3. 2019. Pro přehlednost jednotlivé ředitelé jsou označeni písmeny A, B, C.

Přepis provedených rozhovorů s řediteli vybraných školských zařízení:

1. Je podle Vás důležité, aby studenti ve škole získali průpravu v oblasti ochrany člověka za běžných rizik mimořádných událostí?

A) Ano, určitě to je důležité. Dnešní doba sebou přináší mnoho rizik a je určitě důležité, aby naši studenti na ně byli dobře připraveni.

B) O tom není nejmenší pochyb. Absolutně s Vámi souhlasím. Jen je otázka na co vše bychom měli žáky připravit? Těch rizik je opravdu mnoho, ale prostor pro výuku je hodně omezený.

C) Určitě ano. Jen v tomhle ohledu nevidím školu jako jedinou, která by měla studenty na tyto situace připravit. S časovou dotací, kterou máme pro tuto oblast vyčleněnou, jde opravdu pouze o seznámení. Abychom je vše naučili, tak bychom potřebovali samostatný předmět a to není reálné.

2. Rámcové vzdělávací programy hovoří jasně, je ale rozmístění témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v nich pro Vás přehledné?

A) Toto rozmístění je opravdu zdánlivě přehledné. Znáte to „snadno se to napíše, ale hůře se to udělá“. Nyní už v tom máme jasno, ale zpočátku to tak nebylo. Teď už máme tuto oblast začleněnou ve vlastním školním vzdělávacím programu.

B) Pan ředitel se trochu pousmál. Napsáno ano, ale rozhodně to tak není! My jsme se toto zajímali ještě dříve, než nám to nařídily rámcové vzdělávací programy vzhledem k zaměření naší školy.

C) Jasné to rozhodně není. Vzhledem k rozložení do několika oblastí bylo složité pro nás začlenit tuto problematiku do našich školních vzdělávacích programů. Částečně nám v tom pomohla pomůcka od HZS, kde je jakýsi návod jak to provést. Tato oblast je složitá a bez důkladné znalosti se to opravdu velmi těžko provádí.

3. A jak je tedy na Vaší škole zabezpečen předmět ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

A) Všichni žáci naší střední odborné školy jsou proškolení, aby vůbec mohli pracovat v dílnách a fungovat ve škole (Požární ochrana, Bezpečnost ochrana a zdraví při práci). S pravidly bezpečnosti jsou seznamováni již ve školním řádu, posléze podrobněji tak, jak vyžaduje jejich odborný výcvik. Podobně jsou opakovaně proškolení učitelé. Dále máme tuto oblast začleněnou do základů společenských věd, tělesné přípravy a technologie.

B) Vzhledem k zaměření naší střední odborné školy je tento předmět začleněn do chemie, biologie, základů společenských věd a občanské nauky. Zároveň jsou naši žáci proškoleni během praxe na různých pracovištích.

C) My jsme se rozhodli pro začlenění této problematiky do jedné vzdělávací oblasti. Je to přehlednější jak pro vyučujícího, tak pro žáky. Zároveň je snazší zpětné ověření probírané tematiky a znalostí. Třeba v prvním ročníku je to ve fyzice, chemii a tělesné výchově. Ve druhém ročníku je to v chemii a výchově ke zdraví. Ve třetím a čtvrtém ročníku třeba ve výchově ke zdraví.

4. Realizovali jste již v minulosti nebo plánujete nějaký projekt v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

A) Pravidelně realizujeme. Je to v rámci projektového dne ke konci školního roku, kdy je už vše probráno a je na tuto oblast více času. Více se ale zaměřujeme na dopravní výchovu (BESIP) a poskytování první pomoci. Většinou se nám podaří zajistit přítomnost členů místního Sboru dobrovolných hasičů s technikou společně s rychlou záchrannou službou. Jednou se nám podařilo zajistit i přítomnost vojáků z místní Jindřichohradecké posádky.

B) Pravidelně se naše škola zúčastňuje dnů IZS na místním letišti. Organizujeme projekt „Prevence napříč generacemi“, který pořádáme ve spolupráci s místní nemocnicí. Dále projekt „Nehodou to začíná“ a pořádáme soutěž v první pomoci. Jsme v tomto ohledu velmi aktivní a snažíme se tyto aktivity neustále zlepšovat.

C) Mimo výuku ještě pořádáme projektový den na téma „IZS“. Ten většinou probíhá jako exkurze na místní požární stanici nebo v naší tělocvičně. Členové místního sboru dobrovolných hasičů jsou velmi vstřícní a pro žáky připravují zajímavé ukázky a přednášky. Na tento projektový den máme skvělé ohlasy od našich žáků. Dále pořádáme zájezdy do jaderné elektrárny Temelín.

5. Takže spolupracujete nebo využíváte pro zlepšení výuky HZS kraje, Sbohem dobrovolných hasičů nebo jinými orgány věnující se školením nebo prevencí v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

A) Pouze v rámci projektového dne, jinak ne.

B) Občas spolupracujeme s hasiči, ale většinou s místní nemocnicí. Jinak se snažíme si zajistit výuku vlastními silami.

C) V rámci projektových dnů spolupracujeme s dobrovolnými hasiči. O soukromém subjektu jsme uvažovali, ale finanční náročnost je pro školu zatěžující.

6. Jsou na Vaší škole k dispozici některé z pomůcek pro vyučování ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí? (od HZS kraje či jiných subjektů)

A) Ano. Máme videa, příručky a další různé pomůcky. Záleží na vyučujícím, které použije.

B) Využíváme materiály, které jsou k dispozici od HZS. Jsou celkem dobře zpracované a přehledné.

C) Jistě, nějaké máme. Jsou to učebnice a videa. Další pomůcky máme od kolegy, který absolvoval kurz pořádaný HZS kraje.

7. Uvítali byste samostatný předmět, jehož obsahem by byly problematiky ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, dopravní výchovy, první pomoci a přípravy občanů k obraně státu?

A) Samostatný předmět určitě ne. Vznikla by kolize se stávajícím rozvrhem učiva: zapracování by znamenalo změnu školních výukových programů, tematických plánů, rozšíření pedagogického sboru o další kvalifikovanou osobu, z čehož vyplývá sehnat zdroje na její mzdy a napadají mě další. Zdaleka ne každý učitel předmětu „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí.“ bude široce erudovaný (to znamená, v onom poskytování první pomoci a současně třeba v legislativě). Aby předmět měl smysl a nebyl pouze předmětem teoretickým, muselo by dojít k realizaci celé řady školení. Z toho by vyplývala nutnost nejen angažovat novou pracovní sílu, ale minimálně zpočátku počítat s její častější nepřítomností na pracovišti – a hned tu máme problematiku suplování, nadúvazkových hodin a jejich proplácení.

B) Ne. Je rozhodně dobré, aby žáci věděli vše o této problematice, ale ne na úkor nového předmětu. Nám postačuje současný model, který máme nastaven. Kombinace teoretického vzdělávání žáků s pořádanými projekty je postačující. S novým předmětem by se muselo hodně věcí změnit a na to není nyní prostor ani čas.

C) Určitě ne. Třeba jen časová kolize: již takto je problém vtěsnat požadavky rámcových vzdělávacích programů do školních vzdělávacích programů tak, aby žáci nebyli přetěžováni a neměli denně více než nějakých 6 – 7 hodin. Co se nám opravdu osvědčilo je začlenění do jedné vzdělávací oblasti a pořádání projektových dnů. Během výuky získají teoretické poznatky a v rámci projektového dne si je prakticky vyzkouší.

3.2 Dotazníkové šetření

Cílem dotazníkového šetření je zhodnocení stavu vzdělávání v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na vybraných středních školách. K dosažení tohoto cíle byla zvolena metoda dotazníkového šetření. K dotazníkovému šetření byl použit dotazník vyplňovaný respondentem rozeslaný e-mailem konkrétním respondentům. Mezi respondenty (cílovou skupinou), ve které proběhl výzkum, byly učitelé vybraných středních škol. Dotazníkové šetření probíhalo v bývalém okrese Jindřichův Hradec (tzv. Jindřichohradecko). Na území Jindřichohradecka je zřízeno 13 středních škol (3 x gymnázium, 10 x střední odborná škola/učiliště). Dotazník byl zaslán najedno gymnázium a pět středních škol/učilišť. Rozeslání a sběr dotazníků proběhl v období od 29. 1. 2019 do 28. 2. 2019. Celkem byl rozeslán 78 respondentům. Návratnost počtu vrácených a vyplněných dotazníků činila 45 ks (což je 58 % z poslaných dotazníků).

Vyhodnocení dotazníkového šetření.

Níže jsou v přehledových tabulkách a grafech vyhodnoceny odpovědi respondentů z odevzdaných dotazníků. K vyhodnocení bylo použito 45 ks vrácených dotazníků.

Tab. 4: Návratnost dotazníků

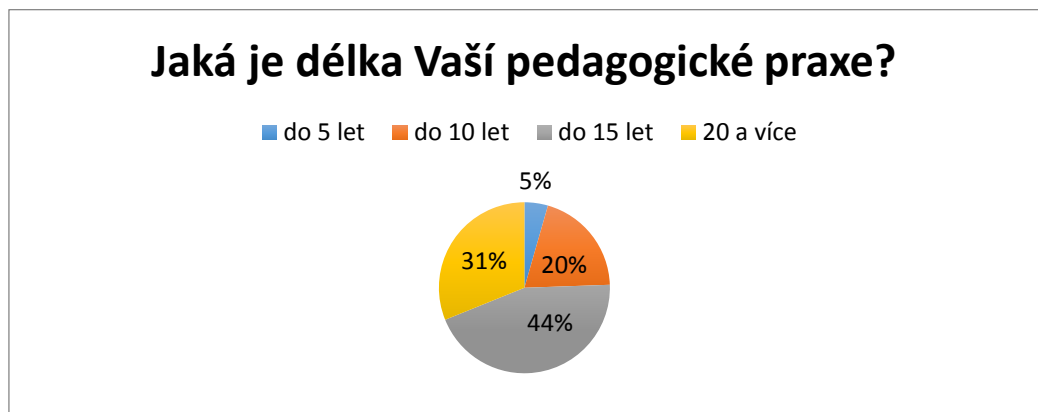
Počet odeslaných dotazníků	78 ks	Počet vrácených dotazníků	45 ks
100 %		58 %	

Otázka č. 1 Jaká je délka Vaší pedagogické praxe?

Tab. 5: Otázka č. 1

1.	Jaká je délka Vaší pedagogické praxe?			
	do 5 let	do 10 let	do 15 let	20 a více let
	2	9	20	14
45	5%	20%	44%	31%

Graf 1: Otázka č. 1

Zdroj: vlastní kvalitativní šetření

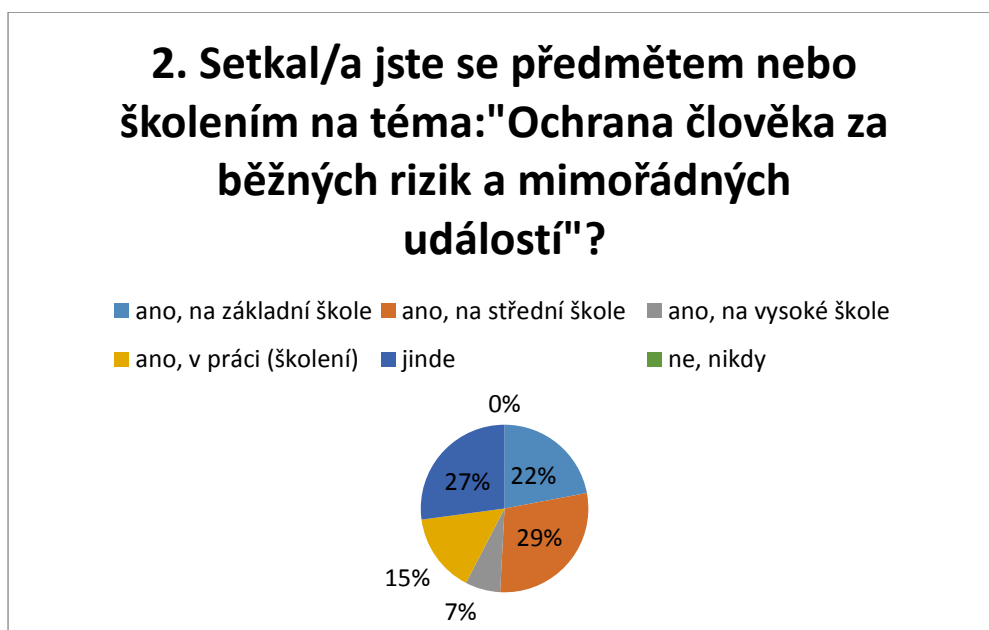
Na otázku odpovědělo 45 respondentů. 5 % učitelů má praxi do 5 let, 20% do 10 let, 44% do 15 let a 31% 20 a více let. Téměř 3/4 dotazovaných má praxi delší jak 15 let.

Otázka č. 2 Setkal/a jste se s předmětem nebo školením na téma: „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“?

Tab. 6: Otázka č. 2

2.	Setkal/a jste se s předmětem nebo školením na téma: „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“?					
	ano, na základní škole	ano, střední škole	ano, na vysoké škole	ano, v práci (školení...)	jinde (internet...)	ne, nikdy
	13	17	4	9	16	0
45	22%	29%	7%	15%	27%	0%

Graf 2: Otázka č. 2

Zdroj: vlastní kvalitativní šetření

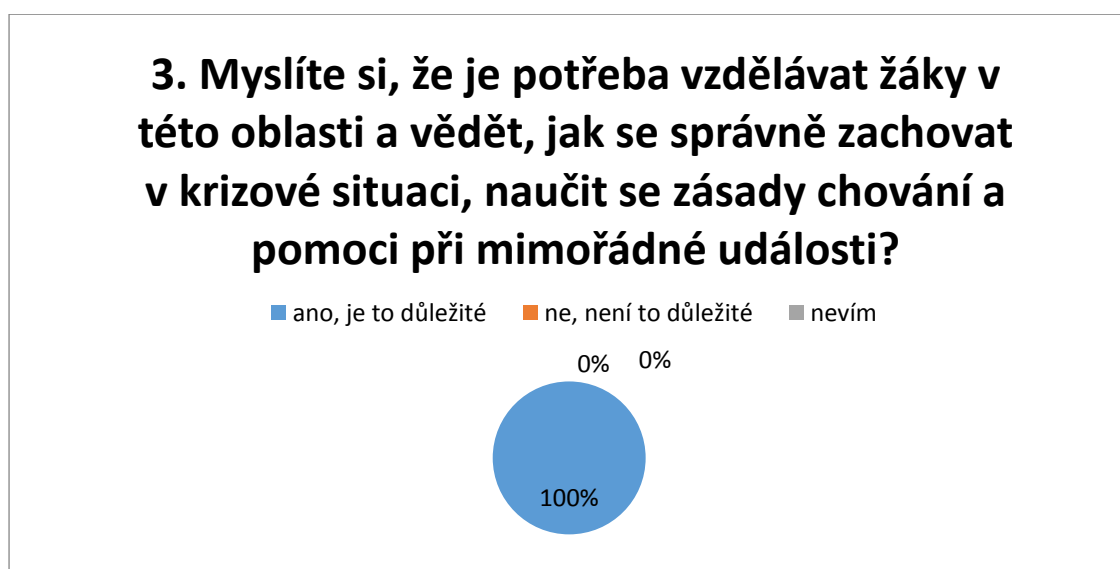
Všichni respondenti se setkali s předmětem nebo školením na téma „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“. Většina respondentů se s touto tematikou seznámila v rámci školního vzdělávání. Na základní škole (22%), na střední škole (29%) a jinde (27%).

Otázka č.3 Myslíte si, že je potřeba vzdělávat žáky v této oblasti a vědět, jak se správně zachovat v krizové situaci, naučit se zásady chování a pomoci při mimořádné události?

Tab. 7: Otázka č. 3

3.	Myslíte si, že je potřeba vzdělávat žáky v této oblasti a vědět, jak se správně zachovat v krizové situaci, naučit se zásady chování a pomoci při mimořádné události?		
	ano, je to důležité	ne, není to důležité	nevím
	45	0	0
45	100%	0%	0%

Graf 3: Otázka č. 3

Zdroj: vlastní kvalitativní šetření

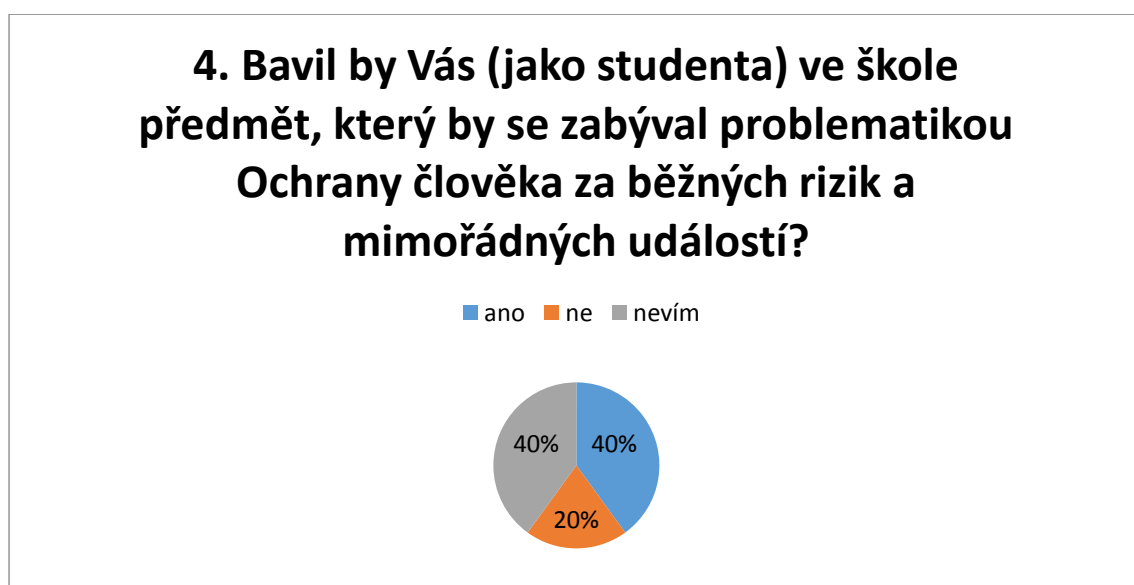
Všichni respondenti považují za důležité tyto vědomosti znát a vědět jak se chovat při mimořádných událostech.

Otázka č. 4 Bavit by Vás (jako studenta) ve škole předmět, který by se zabýval problematikou Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

Tab. 8: Otázka č. 4

4.	Bavit by Vás (jako studenta) ve škole předmět, který by se zabýval problematikou Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?		
	ano	ne	nevím
	18	9	18
45	40%	20%	40%

Graf 4: Otázka č. 4

Zdroj: vlastní kvalitativní šetření

Většinu učitelů by jako studenta bavil předmět, který by se zabýval touto problematikou. Pouze 20% dotazovaných by tento předmět nebavil.

Otázka č. 5 Získal jste někdy znalosti (informace) k výuce Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

Tab. 9: Otázka č. 5

5.	Získal jste někdy znalosti (informace) k výuce Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?			
	při studiu na VŠ	v rámci kurzu pořádaným HZS	v jiném kurzu	samostudium, internet
	4	3	25	28
45	7%	5%	41%	47%

Graf 5: Otázka č. 5

Zdroj: vlastní kvalitativní šetření

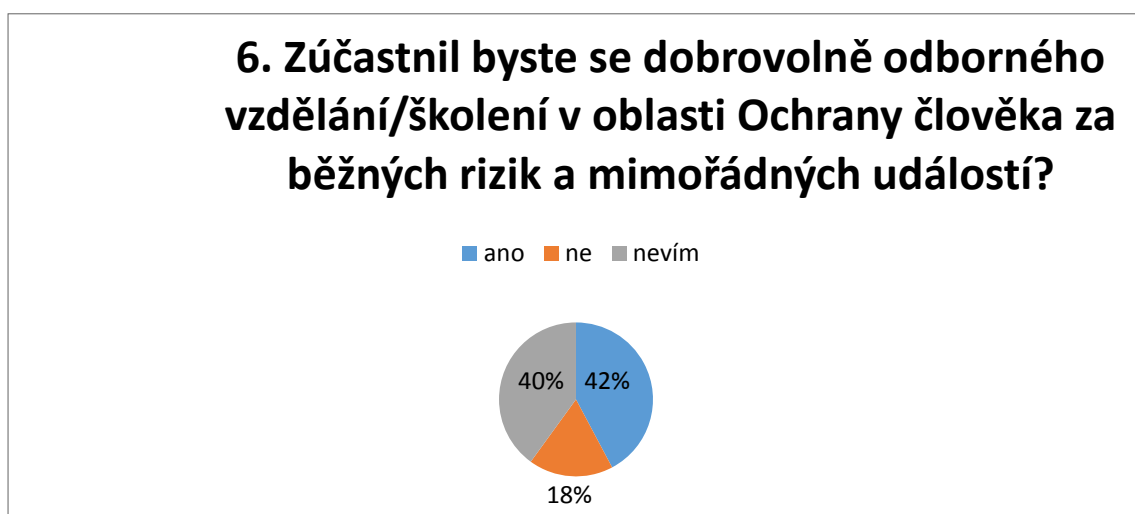
Nejvíce dotazovaných (47%) získalo znalosti samostudiem, 41% respondentů v rámci jiného kurzu, 7% při studiu na vysoké škole a pouze 5% v rámci kurzu pořádaným HZS.

Otázka č. 6 Zúčastnil byste se dobrovolně odborného vzdělání/školení v oblasti Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

Tab. 10: Otázka č. 6

6.	Zúčastnil byste se dobrovolně odborného vzdělání/školení v oblasti Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?		
	ano	ne	nevím
	19	8	18
45	42%	18%	40%

Graf 6: Otázka č. 6

Zdroj: vlastní kvalitativní šetření

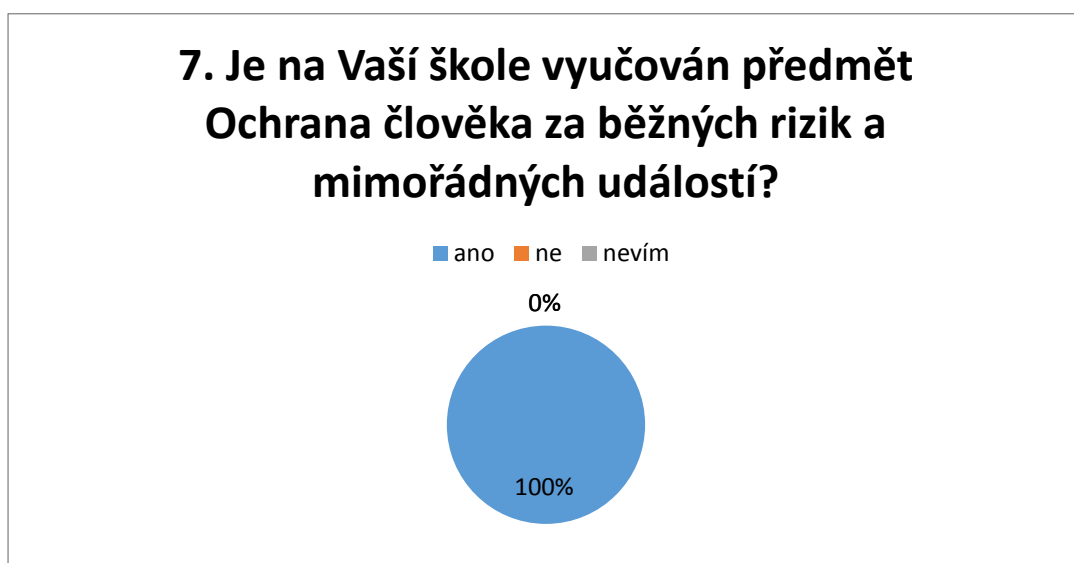
42% dotazovaných by se dobrovolně zúčastnilo odborného vzdělávání ve zkoumané oblasti, 40% neví a jen 18% by se dobrovolně nezúčastnilo.

Otázka č. 7 Je na Vaší škole vyučován předmět Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

Tab. 11: Otázka č. 7

7.	Je na Vaší škole vyučován předmět Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?		
	ano	ne	nevím
	45	0	0
45	100%	0%	0%

Graf 7: Otázka č. 7

Zdroj: vlastní kvalitativní šetření

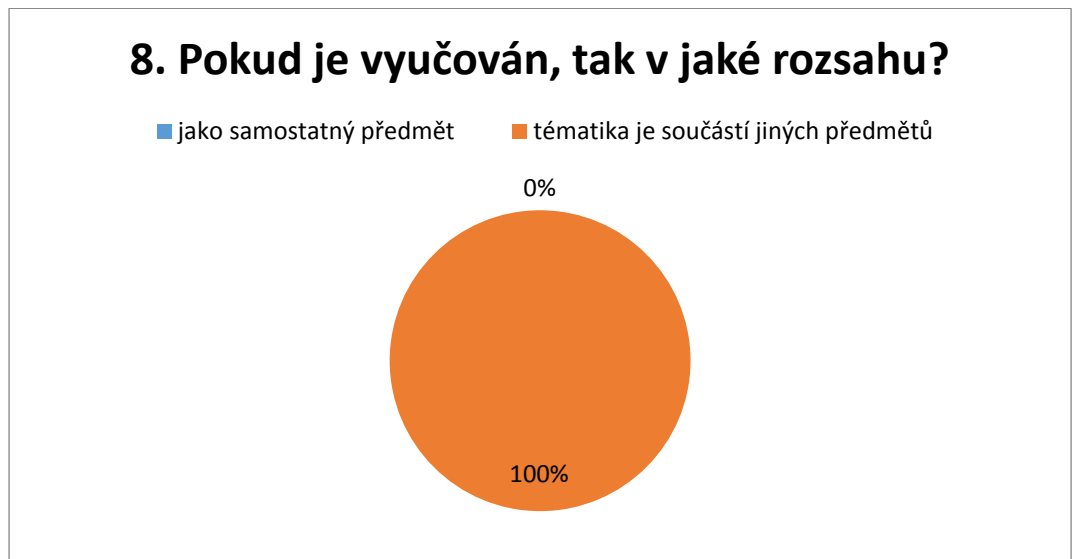
Všichni respondenti odpověděli, že na jejich školách je vyučován předmět Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí.

Otázka č. 8 Pokud je vyučován, tak v jaké rozsahu?

Tab. 12: Otázka č. 8

8.	Pokud je vyučován, tak v jaké rozsahu?	
	jako samostatný předmět	tématika je součástí jiných předmětů
	0	45
45	0%	100%

Graf 8: Otázka č. 8

Zdroj: vlastní kvalitativní šetření

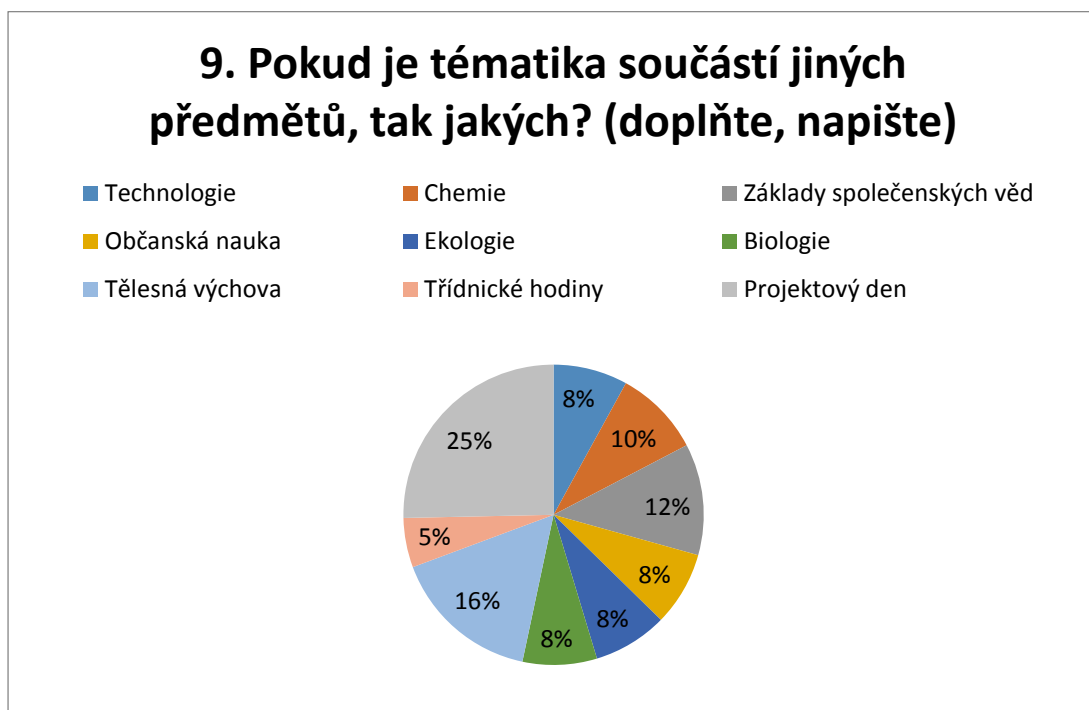
Ve 100% případů je tento předmět vyučován v rámci jiných předmětů.

**Otázka č. 9 Pokud je tematika součástí jiných předmětů, tak jakých?
(doplňte, napište)**

Tab. 13: Otázka č. 9

9.	Pokud je tematika součástí jiných předmětů, tak jakých? (doplňte, napište)								
	Technologie	Chemie	Základy společenských věd	Občanská nauka	Ekologie	Biologie	Projektový den	Tělesná výchova	Třídníkové hodiny
	6	7	9	6	6	6	19	12	4
45	8%	10%	12%	8%	8%	8%	25%	16%	5%

Graf 9: Otázka č. 9

Zdroj: vlastní kvalitativní šetření

25% škol tuto problematiku zařazuje do projektových dnů, 16% do tělesné přípravy, 12% do základů společenských věd. Dále je celkem rovnoměrně rozložena do ostatních předmětů.

Otázka č. 10 Projevují studenti zájem o vzdělávání v oblasti Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

Tab. 14: Otázka č. 10

10.	Projevují studenti zájem o vzdělávání v oblasti Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?		
	ano, velký zájem	ano, malý zájem	nezájem
	11	31	3
45	24%	69%	7%

Graf 10: Otázka č. 10

Zdroj: vlastní kvalitativní šetření

69% studentů projevuje malý zájem o výuku tohoto předmětu, 24% velký zájem a jen 7% nezájem.

Otázka č. 11 Vidíte nějaké konkrétní problémy (překážky) ve vyučování v oblasti Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí? (napište jaké)

Tabulka č. 15: Otázka č. 11

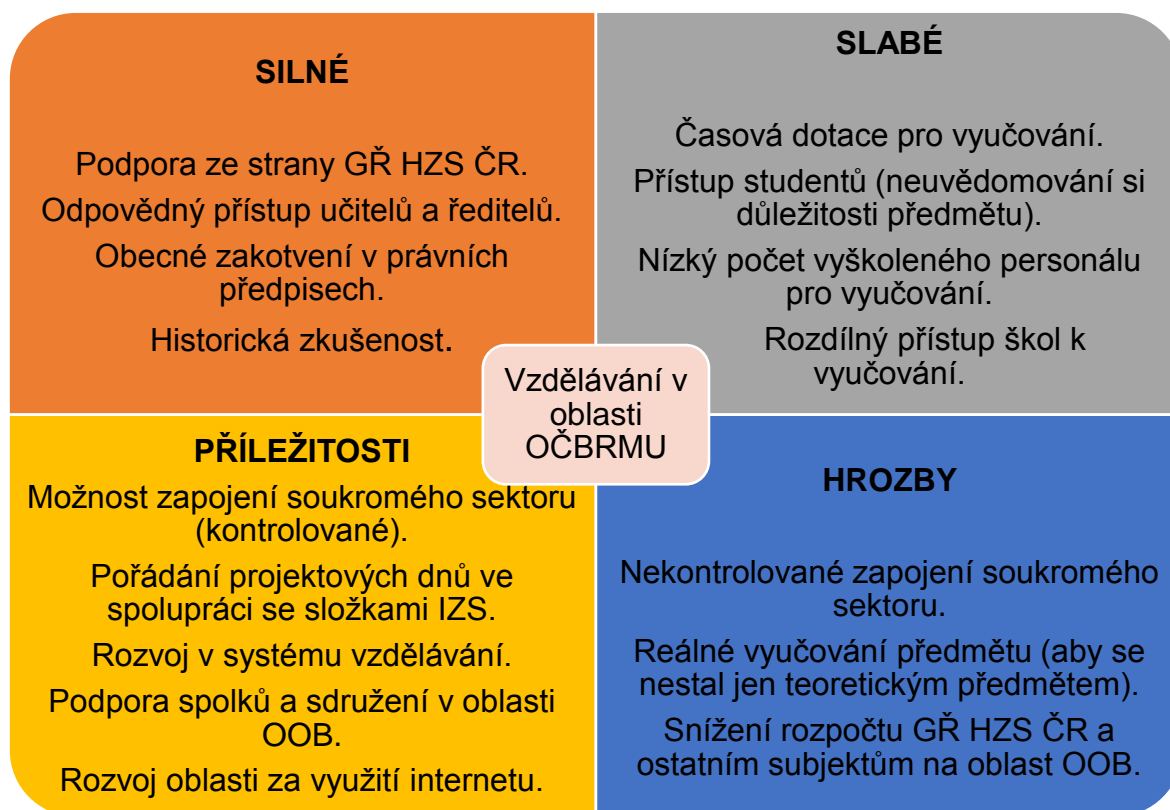
11.	Vidíte nějaké konkrétní problémy (překážky) ve vyučování v oblasti Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí? (napište jaké)
	Zavedení nového předmětu a ubrání hodin z ostatních předmětů.
	<p>Časová dotace.</p> <p>Nechuť žáků ke studiu (děti si neuvědomují, jak důležité jsou to informace)</p> <p>Reálné vyučování tohoto předmětu.</p>

Zdroj: vlastní kvalitativní šetření

3.3 SWOT analýza

V této kapitole autor provedl SWOT analýzu. Jako podklady pro provedení SWOT analýzy byly využity poznatky z provedeného rozboru (analýzy) dokumentů a informace (údaje) z provedených polo strukturovaných rozhovorů a výsledky získané z dotazníkového šetření. Faktory nejčastěji se vyskytující a s nejvýznamnějším vlivem na vývoj (rozvoj) jednotlivých oblastí jsou uvedeny v následujícím grafickém vyjádření.

Graf 11: SWOT analýza v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na vybraných středních školách

Zdroj: vlastní šetření

3.4 Diskuse k výsledkům šetření

Autor zařazuje diskusi k této práci proto, že při samotném šetření některé záležitosti autora mile překvapily, jiné méně. Dále je nutné provést rozbor, zamyslet se nad výsledky dotazníkového šetření a polo strukturovaného rozhovoru a interpretovat jejich výsledek vzhledem k cílům této práce.

Zatím co sběr dat pro dotazníkové šetření proběhl vcelku hladce, získat respondenty pro provedení polo strukturovaného rozhovoru již tak lehké nebylo. Počáteční komplikace byly zapříčiněny velikým pracovním vytížením ředitelů a obavám k čemu budou poskytnuté informace použity. Po řádném vysvětlení všech záležitostí samotný rozhovor pak probíhal v přátelské atmosféře. Ovšem ani jeden z ředitelů si nepřál být jmenován a chtěl zůstat v anonymitě. Všichni ředitelé odpovídali stručně ale věcně. To přičítám k jejich pracovnímu vytížení.

Z výzkumného šetření (polo strukturovaného rozhovoru) jednoznačně vyplynulo, že ředitelé toto téma považují velmi důležité a přínosné pro žáky do

budoucího života. V čem ale spatřují slabé místo, je v časové dotaci pro osvojení si potřebných dovedností. Dále se dá říci, že rozmístění témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v rámcových vzdělávacích programech považují za méně přehledné a každá střední škola postupuje individuálně při začlenění této problematiky do vlastních školních vzdělávacích programů.

Rovněž k výuce tohoto předmětu každá škola přistupuje dle svého zaměření. Je rozdíl, zda se jedná o gymnaziální vzdělávání nebo střední odborné vzdělávání. V rámci gymnaziálního vzdělávání se jedná o začlenění do jedné vzdělávací oblasti, kde probíhá teoretická výuka tohoto předmětu. Praktická výuka probíhá formou projektových dnů v kombinaci s exkurzemi. Ve středním odborném vzdělávání je tato oblast začleněna do teoretického vzdělávání (dle odborného zaměření) a praktického vzdělávání (poučení o požární bezpečnosti, bezpečnosti ochrany a zdraví při práci). Tyto školy také pořádají různé projekty, exkurze a soutěže, pomocí kterých zážitkovou formou zabezpečují výuku tohoto předmětu.

Většina ředitelů spolupracuje s HZS kraje, sborem dobrovolných hasičů pouze v rámci projektových dnů nebo při provádění exkurzí. Jedna střední škola uvažovala o zadání výuky soukromému subjektu, ale odradila ji finanční náročnost projektu. Dále všechny školy využívají pro podporu výuky volně šiřitelné materiály a pomůcky od Hasičského záchranného sboru, které jsou volně dostupné na internetu.

Na otázku č. 7, zda by ředitelé, uvítali samostatný předmět „Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ všichni odpověděli, že ne a poskytli výčet důvodů pro nevzniknutí tohoto předmětu. Výčet těchto informací je následně využit při sestavování SWOT analýzy a v doporučeních k dalšímu možnému rozvoji této oblasti.

Většina respondentů dotazníkového šetření reagovala velmi rychle. První odpovědi přišly druhý den po rozeslání. Návratnost dotazníků činila 58%. Téměř 3/4 dotazovaných má praxi delší jak 15 let. Dá se tedy předpokládat, že tito učitelé, kteří projevili větší zájem o spolupráci, považují problematiku v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí za více než důležitou. 31% dotazovaných má praxi 20 a více let. U této skupiny se dá předpokládat, že vyučovali tematiku dřívější branné výchovy nebo byli v této oblasti vzdělávání. Toto by mohla být výhoda pro současné vzdělávání, že o této problematice něco vědí.

Druhá otázka je spojená s první. Zde se zjišťovalo, kde se respondenti seznámili s touto problematikou. Nejvíce respondentů se seznámilo na základní nebo střední škole. Toto zřejmě souvisí s délkou jejich praxe a s příkazem MŠMT o začlenění této problematiky do vzdělávacích programů v roce 2003. Mladší učitelé se zřejmě seznámili přes internetové zdroje nebo během studia na vysoké škole.

Třetí a čtvrtou otázkou se zjišťovalo, jakou důležitost přiřkládají vyučující této problematice a zda by je tento předmět bavil. 100% vyučujících odpovědělo, že je důležité mít osvojeny potřebné znalosti a dovednosti. Zároveň většinu učitelů by jako studenta bavil předmět, který by se zabýval touto problematikou. Pouze 20% dotazovaných by tento předmět nebavil.

U otázky pět a šest se zjišťovalo, kde respondenti získali znalosti v této oblasti a zda by se tohoto vzdělání dobrovolně zúčastnili. Bylo zjištěno, že nejvíce dotazovaných (47%) získalo znalosti samostudiem, 41% respondentů v rámci jiného kurzu, 7% při studiu na vysoké škole a pouze 5% v rámci kurzu pořádaným HZS. To, že pouze 5% respondentů získalo vědomosti v rámci kurzu pořádaným HZS, je obrovská škoda. Tato složka má s touto problematikou nejvíce zkušeností z praxe a mohla by znalosti učitelů v této oblasti velmi obohatit. Dále 42% dotazovaných by se dobrovolně zúčastnilo odborného vzdělávání ve zkoumané oblasti, 40% neví a jen 18% by se dobrovolně nezúčastnilo. Tento údaj přesně koresponduje se zkoumanou otázkou č. 4. Respondenti odpovídali téměř stejně. Ty, které by tento předmět bavil, by se i dobrovolně zúčastnily dobrovolně školení na zkoumané téma.

Otázky sedm, osm a devět na sebe navazují. Bylo zjištěno, že na všech školách se vyučuje ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí a na všech školách je tato tematika součástí jiných předmětů. 25% škol tuto problematiku zařazuje do projektových dnů, 16% do tělesné přípravy, 12% do základů společenských věd. Zbylé rozložení kopíruje zaměření školských zařízení. Je rozdíl, zda se jedná o gymnázium, střední odbornou školu nebo učiliště. Dle toho je toto téma rozloženo do určitých předmětů.

Dalo by se říci, že studenti projevují malý zájem (69%) o vzdělávání v této oblasti. 24% projevuje velký zájem o toto vzdělávání a pouze 7% projevuje nezájem. Celkově se dá říci, že studenti projevují zájem o výuku. Jako překážky ve vyučování v této oblasti učitelé spatřují v časové dotaci pro tento předmět (zavedení nového

předmětu a ubrání hodin z ostatních předmětů). Dále nechť žáků ke studiu (děti si neuvědomují, jak důležité jsou to informace) a reálné vyučování tohoto předmětu.

Závěr

Hlavním cílem práce bylo zjištění reálného přístupu učitelů ke vzdělávání v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na vybraných středních školách v bývalém okrese Jindřichův Hradec. Pro dosažení tohoto cíle bylo nutné nastudovat a provést analýzu současných odborných dokumentů vztahujících se k této oblasti, legislativní rámec a provést vlastní kvalitativní šetření. Zároveň autor z těchto šetření provedl SWOT analýzu a dal doporučení k dalšímu možnému rozvoji v oblasti „Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“.

V práci byly vymezeny základní definice a pojmy, byl charakterizován systém vzdělávání před rokem 1989. Byl proveden základní přehled legislativní úpravy a charakterizovány dokumenty, příručky a jiné pomůcky pro vzdělávání. Dále byly charakterizovány rámcové vzdělávací programy a provedeno kvalitativní šetření.

Hlavní cíl „Zjištění reálného přístupu učitelů ke vzdělávání v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na vybraných středních školách v bývalém okrese Jindřichův Hradec“ byl naplněn za použití výše uvedených metod. Bylo zjištěno, že všichni učitelé a ředitelé jsou seznámeni s touto problematikou a uvědomují si důležitost osvojení si základních schopností při ochraně za mimořádných událostí. Z výše uvedeného šetření vyplynulo, že všichni dotazovaní (učitelé a ředitelé) přistupují k této oblasti zodpovědně a jsou si vědomi současných možných ohrožení. Zároveň si ale uvědomují slabiny a překážky ve vzdělávání žáků v této oblasti. Jsou to zejména nechuť žáků ke studiu (děti si neuvědomují, jak důležité jsou to informace) a reálné vyučování tohoto předmětu (roztříštěnost témat v rámcových vzdělávacích programech a tím pádem možnost nepředání všech důležitých informací). Zároveň si ale nepřejí vznik nového předmětu.

Vedlejším cílem byla charakteristika současných dokumentů v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Vedlejší cíl byl naplněn. K naplnění vedlejšího cíle autor provedl analýzu dokumentů, která dále posloužila jako podklad pro sestavování dotazníkového šetření, provedení polo strukturovaného rozhovoru a pro provedení SWOT analýzy. Analýzou bylo zjištěno, že vzdělávání v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí má silnou oporu v legislativních

předpisech a je hojně zastoupeno v odborné i neodborné literatuře. Dále bylo zjištěno, že hlavní institucí, která majoritně přispívá k rozvoji této oblasti, je GŘ HZS ČR.

Jako možnou alternativu rozvoje autor považuje kombinaci teoretického vyučování, pořádání projektových dnů a pořádání exkurzí na stanoviště jednotlivých složek integrovaného záchranného systému. Výuku ve smyslu nabývání teoretických znalostí si střední školy zabezpečí vlastními silami a v rámci projektových dnů studenti získají praktické zkušenosti a dovednosti. Projektové dny autor doporučuje pořádat ve spolupráci se složkami integrovaného záchranného systému nebo spolky, které se věnují této problematice. Tím bude zabezpečeno, že informace, které budou žákům předávány, budou aktuální, přesné a nezkreslené.

4 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. AUTORSKÝ KOLEKTIV, *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze. 2007. 102 s. ISBN 978-80-87000-11-3. Dostupné z WWW: <<http://www.nuv.cz/file/159>>.
2. ČAPÁK, I. PECHÁNEK, V. *Branná výchova : inovace témat branná výchova na školách a zájmová branná činnost pro učitelské směry studia*. Brno : Univerzita Jana Evangelisty Purkyně fakulta pedagogická, 1986. 127 s. 55-027B-85.
3. FRIML, J. HANOUSEK, P. A KOL. *Branná výchova pro studující učitelství : 2. svazek*. Praha : Univerzita Karlova v Praze fakulta pedagogická, 1988. 144 s. 17-217-88.
4. KAVAN, Š. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí nevojenského charakteru I.*[editor textu Gustav Šafr]. [S.l.] : [s.n.], [2014]. 152 s. ISBN 978-80-263-0721-1.
5. KOLEKTIV AUTORŮ POD VEDENÍM AUTORŮ MZV ČR, *Bezpečnostní strategie České Republiky : 2015*. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí, 2015. 24 s. ISBN 978-80-7441-005-5. Dostupné z WWW: <<https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>>.
6. MARTÍNEK A KOL. *Ochrana člověka za mimořádných událostí : příručka pro učitele základních a středních škol*. Vydání druhé, opravené a rozšířené. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. 118 s. ISBN 80-86640-08-6. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/podklady-a-ucebnice.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>>.
7. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení : skripta*. Vydání první. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. 323 s. ISBN 978-80-86466-62-0.
8. REITMAYER, L. K otázce vzniku, vývoje a stavu školní branné výchovy. In Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta. *Pedagogika : Časopis pro vědy o vzdělání a výchově*. Praha : Katedra branné výchovy pedagogické fakulty Karlovy univerzity, 1982. 1/1982. 35 - 38 s. ISSN 2336 - 2189. Dostupné z WWW: <<http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=5087&lang=cs>>.
9. SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika : 2., rozšířené a aktualizované vydání*. Praha : Grada Publishing a.s., 2007. 328 s. ISBN 978-247-1821-7.

10. ŠIMAN, J. *Podklady k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí : čtyřleté gymnaziální vzdělávání*. Vydání první. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2016. 73 s. ISBN 978-80-87544-32-7. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/podklady-a-ucebnice.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.
11. TYRŠ, M. *Náš úkol, směr a cíl* 2. vyd. Praha : Olympia, 1971. 42 s. 27-034-71.
12. VANÍČEK, J a kol. *Právní úprava krizového řízení v ČR : vybrané problémy právní teorie i praxe*. Praha : Eurolex Bohemia, 2006. 402 s. ISBN 80-86861-69-4.
13. ZEMAN, P (ed.). *Česká bezpečnostní terminologie : výklad základních pojmů*. Brno : Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Vojenská akademie v Brně, Ústav strategických studií, 2002. 186 s. ISBN 80-210-3037-2.

Elektronické zdroje

1. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. In *Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu* [online]. Praha : Odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016. 129 s. [cit. 2018-16-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planování-obrany-státu.aspx>>.
2. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU. In *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030* [online]. Praha : MV GŘHZS ČR, 2013. 68 s. [cit. 2018-18-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>>.
3. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU. In *Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti* [online]. Praha : MV GŘHZS ČR, 2018. 52 s. [cit. 2018-19-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.hzscr.cz/clanek/metodicka-pomůcka-pro-rozvoj-a-realizaci-preventivne-vychovne-cinnosti.aspx>>.

4. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU. In *Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany člověka a krizového řízení*[online]. Praha : MV GŘHZS ČR, 2017. 27 s. [cit. 2019-9-1]. Dostupné z WWW:<<https://www.hzscr.cz/clanek/vzdelavani-v-oblasti-krizoveho-rizeni.aspx>>.
5. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU. In *Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu*[online]. Praha : MV GŘHZS ČR, 2015. 21 s. [cit. 2019-26-1]. Dostupné z WWW:<<https://www.hzscr.cz/clanek/zprava-o-vysledcich-podrobne-analyzy-soucasneho-stavu-vyuky-vsech-bezpecnostnich-temat-ve-skolach-s-navrh-y-dalsiho-postupu.aspx>>.
6. MINISTERSTVO OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY, In *Koncepce přípravy občanů k obraně státu*[online]. Praha : MO ČR, 2012. 22 s. [cit. 2019-26-1]. Dostupné z WWW: <<http://www.pokos.army.cz/koncepcni-dokumenty>>.
7. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU. In *Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České Republice 2018*[online]. Praha : MV GŘHZS ČR, 2018. 93 s. [cit. 2019-26-1]. Dostupné z WWW:<<https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>>.
8. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU. In *Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti*[online]. Praha : MV GŘHZS ČR, 2018. 52 s. [cit. 2019-29-1]. Dostupné z WWW:<<https://www.hzscr.cz/clanek/metodicka-pomucka-pro-rozvoj-a-realizaci-preventivne-vychovne-cinnosti.aspx>>.
9. ČESKO. CITADELA BRUNTÁL. *Hasík: Preventivně výchovná činnost v oblasti PO a OOB* [online]. © 1999-2019 [cit. 2019-04-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.hasik.cz/index.html>>.
10. ČESKO. OČMU. *Očmu : Ochrana člověka za mimořádných událostí* [online]. Centrum pro bezpečný stát, © [cit. 2019-04-02]. Dostupné z WWW: <<https://www.ocmu.cz/>>.

11. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. In *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání : obchodní škola* [online]. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2009. 65 s. [cit. 2019- 04-02]. Dostupné z WWW:<http://zpd.nuov.cz/RVP_3_vlna/RVP%206351J01%20Obchodni%20skola.pdf>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 240 Sb., ze dne 28. června 2000 o krizovém řízení a změně některých zákonů (krizový zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3475-3487. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=240/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
2. ČESKO. Zákon č. 110 Sb., Ústavní zákon ze dne 22. dubna 1998 o bezpečnosti ČR. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 39, s. 5386-5388. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=110/1998&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
3. ČESKO. Zákon č. 1 Sb., Ústavní zákon ze dne 16. prosince 1992 Ústava České Republiky. In *Sbírka zákonů České národní rady*. 1993, částka 1, s. 3-16. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.
4. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 184 Sb., ze dne 1. července 1937 o branné výchově. In *Sbírka zákonů Národního shromáždění republiky Československé*. 1937, částka 45/1937 Sb. Dostupné z WWW:<<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgm3v6mjyqgqwa>>.
5. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 92 Sb. ze dne 2. listopadu 1951 o branné výchově. In *Sbírka zákonů Republiky Československé*. 1951, částka 47, s. 249-250. Dostupné z WWW: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=92/1951&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy>.

6. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 73 Sb., ze dne 27. června 1973 o branné výchově. In *Sbírka zákonů Československá socialistická republika*. 1973, částka 21, s. 221-225. Dostupné z WWW: <[https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=73/1973&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona s mlouvy](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=73/1973&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_s_mlouvy)>.
7. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 217 Sb., ze dne 15. května 1991 o zrušení zákona č. 73/1973 Sb., o branné výchově, ve znění zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 17/1976 Sb. In *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1991, částka 44, s. 1045. Dostupné z WWW: <[https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=217/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=217/1991&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)>.
8. ČESKO. Zákon č. 561 Sb., ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 190, s. 10262-10324. Dostupné z WWW: <[https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=561/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=561/2004&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)>.
9. ČESKO. Zákon č. 239 Sb., ze dne 28. června 2000 o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3461-3474. Dostupné z WWW: <[https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=239/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=239/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)>.
10. ČESKO. Listina základních práv a svobod ze dne 16. prosince 1992 Ústava České Republiky. In *Sbírka zákonů České národní rady*. 1993, částka 1, s. 17-23. Dostupné z WWW: <[https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona s mlouvy](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=1/1993&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_s_mlouvy)>.
11. ČESKO. Vyhláška č. 380/2002 Sb., ze dne 9. srpna 2002 k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 133, s. 7730 - 7752. Dostupné z WWW: <[https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=380/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo zakona smlouvy](https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=380/2002&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy)>

Seznam zkratek

OČBRMU - Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí

IZS - integrovaný záchranný systém

ČR- Česká Republika

ČSSR - Československá socialistická republika

GŘ HZS ČR - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

5 Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1: Bezpečnostní strategie ČR

Tabulka 2: Obsah vyučovacího předmětu branná výchova na středních školách

Tabulka 3: Systém kurikulárních dokumentů

Tabulka 4: návratnost dotazníků

Tabulka 5: Otázka č. 1

Tabulka 6: Otázka č. 2

Tabulka 7: Otázka č. 3

Tabulka 8: Otázka č. 4

Tabulka 9: Otázka č. 5

Tabulka 10: Otázka č. 6

Tabulka 11: Otázka č. 7

Tabulka 12: Otázka č. 8

Tabulka 13: Otázka č. 9

Tabulka 14: Otázka č. 10

Tabulka 15: Otázka č. 11

Graf 1: Otázka č. 1

Graf 2: Otázka č. 2

Graf 3: Otázka č. 3

Graf 4: Otázka č. 4

Graf 5: Otázka č. 5

Graf 6: Otázka č. 6

Graf 7: Otázka č. 7

Graf 8: Otázka č. 8

Graf 9: Otázka č. 9

Graf 10: Otázka č. 10

Graf 11: SWOT analýza v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na vybraných středních školách

6 Přílohy

Příloha 1:E-mail od kpt. Mgr. Jany Mejzlíkové

Příloha 2: Dotazník učitelé

Příloha 3: Polo strukturovaný rozhovor s řediteli středních škol

Příloha 1: E-mail od kpt. Mgr. Jany Mejzlíkové

Dobrý den,
Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje pořádá vzdělávací kurzy s tematikou ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, které jsou určeny učitelům základních a středních škol. Kurzy byly akreditovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dne **24. listopadu 2016 pod č.j. MSMT-32514/2016-1-932**²⁶ a jsou začleněny do systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Akreditované programy jsou zaměřeny zejména na praktické způsoby práce, jak daná témata předat žákům a zároveň na formy začlenění témat z rámcových vzdělávacích programů do výuky. Celková hodinová dotace kurzu je 7 vyučovacích hodin (à 45 minut). Kurzy provádí příslušníci Hasičského záchranného sboru Jihočeského kraje, kteří účastníkům kurzů představí problematiku ochrany člověka z běžných rizik a mimořádných událostí, konkrétní zařazení problematiky v rámcových vzdělávacích programech základního vzdělávání, pro gymnázia a pro střední vzdělávání, publikace a učebnice k dané problematice a manuál „Podklad k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách“. Současně představí příklady dobré praxe. Absolventi kurzu pak obdrží osvědčení o absolvování. Tyto kurzy jsou zdarma. Program kurzu a dotazníky zasílám v příloze. Kurzy jsou pořádány zpravidla jednou či dvakrát ročně na Krajském ředitelství HZS JČK či na vybraném ÚO HZS JČK - nejčastěji ve Strakonících. Dotazníky zasíláme na MV-GŘ HZS ČR, dotazníky tedy nevyhodnocuji a statistiku zpětné vazby neznám.

Druhý akreditovaný kurz "Příprava škol a školských zařízení na mimořádné události" se ještě neuskutečnil, je to v plánu na tento rok. Informace ke kurzu (Vzor programu kurzu 2) zasílám v příloze společně s dotazníkem (Dotazník kurzu 2).

Pokud byste potřeboval ještě nějaké informace, bude lepší, když si se mnou domluvíte schůzku a přijdete osobně.

Přeji pěkný den.
S pozdravem
Jana Mejzlíková

--
S pozdravem
kpt. Mgr. Jana Mejzlíková
Oddělení ochrany obyvatelstva
Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje
Pražská 52b, 370 04 České Budějovice

tel.: 950 230 263, mobil: 725 030 540
e-mail: jana.mejzlikova@jck.izscr.cz

Příloha 2: Dotazník učitelé

Dotazník ke vzdělávání Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí

Vaši odpověď označte v rámečku písmenem X.

Dotazník zaměřený na vzdělávání/výuku problematiky Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na vybraných středních školách v okrese Jindřichův Hradec.

1. Jaká je délka Vaší pedagogické praxe?

do 5 ti let do 10 ti let do 15 ti let 20 a více let

2. Setkal/a jste se s předmětem nebo školením na téma: „ Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“?

☐	ano, na základní škole	☐	jinde
☐	ano, střední škole	☐	ne, nikdy
☐	ano, na vysoké škole		
☐	ano, v práci (školení...)		

3. Myslíte si, že je potřeba vzdělávat žáky v této oblasti a vědět, jak se správně zachovat v krizové situaci, naučit se zásady chování a pomoci při mimořádné události?

ano, je to důležité ne, není to důležité nevím

4. Bavil by Vás (jako studenta) ve škole předmět, který by se zabýval problematikou Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

ano ne nevím

5. Získal jste někdy znalosti k výuce Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

při studiu na vysoké škole
 v rámci kurzu pořádaným HZS

v jiném kurzu
 samostudium, internet...

6. Zúčastnil byste se dobrovolně odborného vzdělání/školení v oblasti Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

ano ne nevím

7. Je na Vaší škole vyučován předmět Ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

ano ano, okrajově ne nevím

8. Pokud je vyučován, tak v jaké rozsahu?

jako samostatný předmět tématika je součástí jiných předmětů

9. Pokud je tématika součástí jiných předmětů, tak jakých? (doplňte, napište)

10. Projevují studenti zájem o vzdělávání v oblasti Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?

ano, velký zájem

ano, malý zájem

nezájem

11. Vidíte nějaké konkrétní problémy (překážky) ve vyučování v oblasti Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí? (napište jaké)

Příloha 3: Polo strukturovaný rozhovor s řediteli středních škol

Zde autor uvádí přehled výzkumných otázek, které zpracoval pro provedení výzkumného šetření pomocí polo strukturovaného rozhovoru s vybranými řediteli škol.

1. Je podle Vás důležité, aby studenti ve škole získali průpravu v oblasti ochrany člověka za běžných rizik mimořádných událostí?
2. Rámcové vzdělávací programy hovoří jasně, je ale rozmístění témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v nich pro Vás přehledné?
3. A jak je tedy na Vaší škole zabezpečen předmět ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?
4. Realizovali jste již v minulosti nebo plánujete nějaký projekt v ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?
5. Takže spolupracujete nebo využíváte pro zlepšení výuky HZS kraje nebo jiné orgány věnující se školením nebo prevencí v oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí?
6. Jsou na Vaší škole k dispozici některé z pomůcek pro vyučování ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí? (od HZS kraje či jiných subjektů)
7. Uvítali byste samostatný předmět, jehož obsahem by byly problematiky ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, dopravní výchovy, první pomoci a přípravy občanů k obraně státu?